

50487

A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

VIII. Évfolyam.

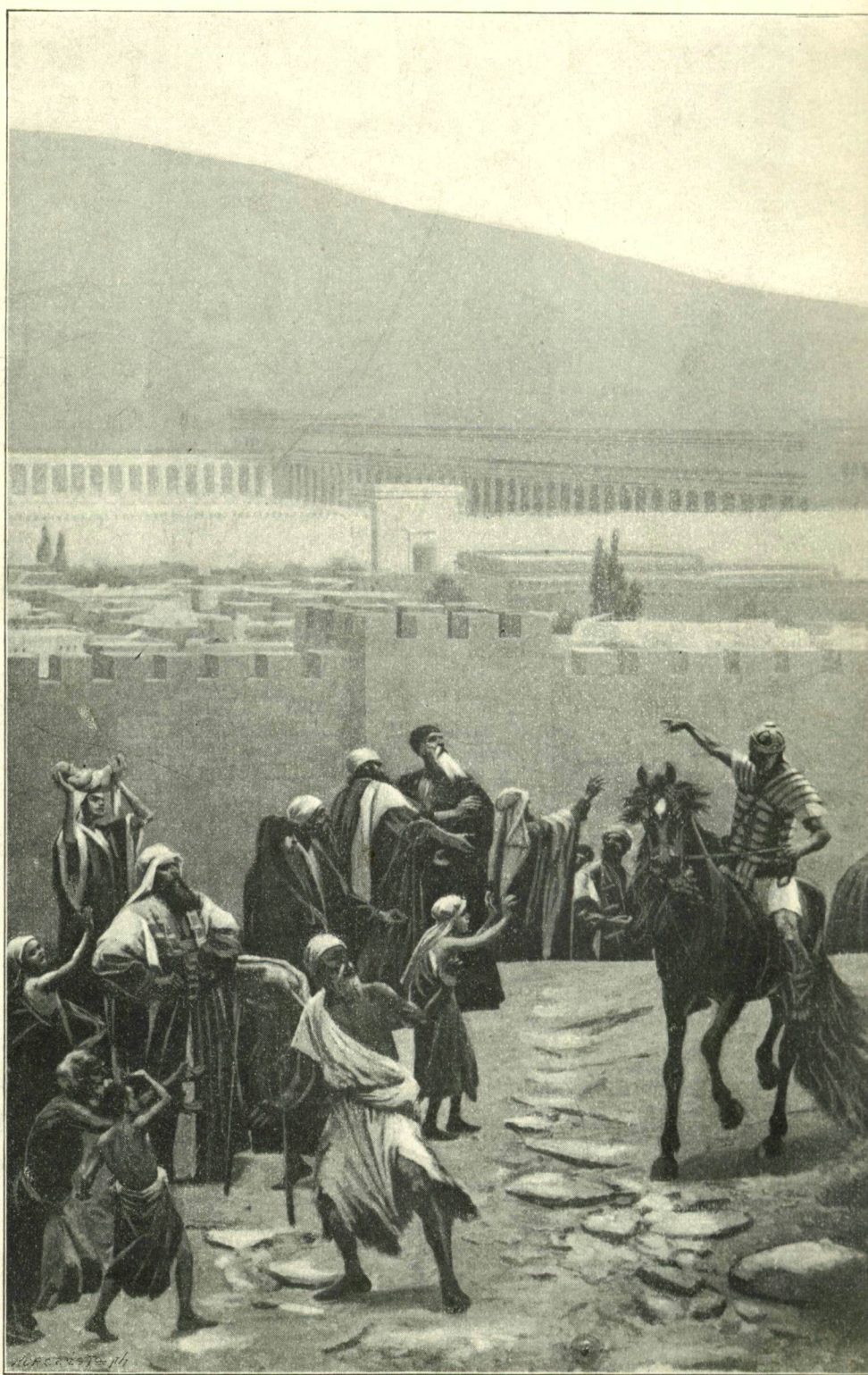
KISS JÓZSEF.

16. szám.

Öcs. és kir. Fensége udvari szállítója.
* **Haldek Ignác** *
Magnagykereskedése.
Budapest, Károly-körút 9. sz.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Thy Miklós - Budapest

Részlet a Krisztus-körképéből.

THE GRESHAM

életbiztosító-társaság Londonban.

Magyarországi fiók:

Budapest, Ferencz József-tér 5—6., a társaság házában.

Ausztriai fiók:

Bécs, Gisellastrasse 1. szám alatt, a társaság házában.

A társaság vagyona 1895 december 31-én kor. 147,562.080 —
Évi bevétel biztosítások és kamatból 1895 decz. 31-én » 27,094.875 —
Kifizetések biztosítási és járadéki szerződések s vissza-
vásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) » 321,644.530 —
Az 1895. évben a társaság 8761 kötvényt állított ki » 32,267.300 —
összeg értékben. — Prospektusokkal és díjtablázatokkal, melyek alapján a
társaság kötvényeket kiállít, továbbá ajánlatokkal díjmentesen szolgálnak az
osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a
magyar-osztrák fiókok.

Első magyar
gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Ekegyártásra
külön szakosztály.

Gőzcséplőink

a tökéletesség legmagasabb fokán állanak.

Magyarország legnagyobb és egyedüli **Gazdasági
gépgyára**, mely a gazdálkodáshoz szükséges
összes gazdasági gépeket gyártja.

Részletes árjegyzékkel és szakbavágó felvilágosi-
tással díjmentesen szolgálunk. — Kérjük minden
kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni, készséggel
adunk kimerítő és felvilágosító választ.

Különlegességek
tési gépekben.

Első magyar gazdasági gépgyár-részvény-
társaság Budapestén.

Czímre ügyelni tessék!

Jannonia szálloda
Budapest, Kerepesi-ut 7. sz.
A nemzeti színház mellett.

Hol keressük
a legjobb
arczport?

Kérjük a
Müller J. L.-
féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznők kedvelt arcporát, mely
ugy nappal, mint éjjel használva, minden arcpor között a legjobb;
kiváló szakemberek által megvizsgálva, végleg tisztának és teljesen
ártalmatlannak találtatott. Mint pipereszert nélkülözhetlen, az arczbor-
nek a legszebb fehér színt, üdéséget, szépséget és pirt kölcsönzi.
Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

Crème Pompadour,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás
szépségét megőrizhette anélkül, hogy az egészségére ártal-
mas lett volna. A »Crème Pompadour« az arcz és kéz
bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután »serail
pouderrel« lesz behintve.

Kapható a gyárosnál **MÜLLER J. L.** Egy tégely
1 frt 60 kr.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 2. sz. alatt.

Nagy raktár rendkívül jó minőségű
fog-, haj-, ruhakefékben és fésűkben.

Utánzásoktól óvatik.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legszább égvényes
SAVANYU-KUT

Bekötési táblák

„A HÉT“ XIII. és XIV. kötetéhez elkészültek
és kötetenkint 1 frt 30 kr. előleges beküldése
után portmentesen kaphatók.

MÉG JELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre fr. 10.—

Félévre > 5.—

Negyedévre > 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körút 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

— 2 — Budapest, április hó 18. — 2 —

Krónika.

Husvétii cikkek.

Nagypénteken.

Előre fázom a husvét-vasárnapi vezércikkektől, melyekben Magyarország légyesebb írástudói erejük teljességével vetélkednek a csapongó frázisok és hazug hangulatok megfogalmazásában. Hihetetlen, az elmének mennyi fénye pazarlódik az értéktelen cikkekre s aki olvassa, aligha émeleg jobban tőlük, mint aki írta.

Krisztus meghalt a keresztfán, hogy az emberiséget megváltsa. Megváltotta-e? Szegény, Krisztus, ha tudta volna, dehogy halt volna meg a keresztfán!

Ez az alaphang. Ezen emelkedik a szimfónia, pártállás szerint változva: Ugrónék mondják: mit akart a megváltó? A hazát megszabadítani az osztrák járomtól. Megszabadította-e? Nem, hiszen él és uralkodik még Bánfiy Dezső. A nemzeti párt felsőhajt: kár az isteni vérért, hiszen a csendőrkardbojtja mégsem nemzeti színű! A kormánypárt látnoka visszapillantást vet a világ teremtésére s kifejti: fölösleges volt szegény Jézus Krisztusnak megváltó halált szenvedni, hiszen azután is volt baj és bűn, míg mi nem jöttünk.

És évről-évre kapjuk a nagy eszmének, az isten tragédiájának lealacsonyító alkalmazását a napipolitikára. Ugyan hol tartja Kálmán Károly a szemét, hogy e cikkekért nem interpellálja meg a kormányt a sajtó által rendszeresen elkövetett istenkáromlás dolgában? Ám Kálmán Károly szeme a Magyar Állam lepedőjét szántja harántba s gyönyörködik a nagypénteki cikkben, mely szakasztott olyan, mint a többi. A honatyák husvétii vakációra mennek s a pártpolitikusok husvétii tojáást csinálnak a megváltó tragédiájából.

*

Igazságtalan volnék a husvétii cikkek iránt? Nem az emberek kicsinyessége, hanem a példa nagysága tán az, mi áthat minden eszmét és kis meg nagy dolgokban egyaránt megtalálja a maga analogiáját? Az anyag pusztul, de örökké él az ige, az eszme! A nagy ige és a kicsi eszme egy életet él, mindig vérzik a hirdetője és mindig vértanuk hamvaiban támad föl. És manapság ezerféle az eszme és kicsinyek a vértanuk. Ugyan hol vannak?

Ugy látom, manapság vértanúnak lenni föler egy életbiztosítással. Az eszmék rakásra hullanak, véresen,

szárnyszegetten, mint a lelőtt verebek, de az apostoljaik jó egészségben megmaradnak és új eszmeképen hirdetik az eszme pusztulását. Az eszmének voltak apostolai, később szolgálai, ma csak ágensei vannak, akik felelősség és kockázat nélkül közvetítik. Kinek, minek?

A levegő tele van jajkiáltással. Minden ember szenved s a szenvedésnek jól esik, ha a hizelgés megnevesíti. Az ágens odalép elébe és azt mondja: szenvedsz, mert igaz vagy, a gonosz világ keresztre feszít minden igazságot. De itt vagyok én, hogy hiába ne szenvedj. Meg fogják tudni vértanúságodat és akkor rád vár a feltámadás, másoknak a megváltás.

S a fűszeres, akire nagy adót vetettek, a hivatalnok, aki csekély fizetést kap, az orvos, aki pácziens nélkül szűkölködik és a politikus, aki megbukik a választásnál, mind mind, az apró és nagy ragadozók a keresztfára néznek és kéjelnének benne: milyen jól illenek nekik a véres szögek! És hisznek a hizelgő ámitásnak, holott tudhatnák az új-testamentomból, hogy nem mind szent, aki keresztre feszítették: egy istenre átlag két lator esik.

Uram istenem, mivé lett a nagy isten-tragédia e fűszeres interpretáció formájában! Az emberek az ég hitelezőiképpen verődnek össze és követelik az adósságaik kifizetését. Megcsaltál, isten, mert im a szegényeknek nem jutott a mennyországból, ellenben az étvágyuk föl van csigázva. És az erény sem lett erényesebb, mert még mindig nem jár érte fix-fizetés. Ellenben a romlottság: ez valami, amiből meg lehet élni. Fizet, ha gyakorolják és kamatozik, ha szónokolnak ellene.

A megváltás 1897-ik esztendejében odáig jutottunk, hogy az erény szó ellen föllázad a jóízlés. El vele és pokolba apostolaival. Add meg, ami a császáré és pereld a magad követeléseit. Nézd le a morált és ne kövesd azokat, akik hirdetik: ez ma az igazak egyetlen, biztos axiomája. A többi képmutatás és politika, számítás és csalás. Pokolba a husvétii cikkekkel!

*

Hívó szózat csendül a lelkemben. Nagyon okos voltam eddig és nagyon szomorú. Egyszerre azonban elvesztettem az okoskodás fonálát és a szívem ellágyult édesen fájó melancholiában. Jöszte, ösköltészet, ősbanalitás, egyre feltámadó kikelet, aki hinted ujjaiddal a virágokat a mezőre, zibongó érzéseket a szívbe. Kisütött a nap! Szép jeányok kapcsos imakönyvekkel sétálnak a templomba. Nincs köztük egyetlen kalmár, aki elmélkednék isteni dolgokról. Pogány életkedv viszi őket, a keresztény legenda,

a világraszóló történelmi tény egy isten kinszenvedéséről csak pogány panteismusként él érzésükben. Itt a tavasz és husvét ünnepe az ő születése napja. Meg vagyunk váltva, a kapu alatt fészkel a fecske, a kalapon kihajtott a virág, a szivben édes gerjelem. Illatos levegő, friss ibolya, ez a husvét ünnepe. A tudós hazudik és a pap nagyképüsködik. Igaza csak a zöld poétának van, aki belefog a tavaszi dalba.

Ami messze multban, távol napkeleten történt, égi misztérium, melyet halandó elme soha föl nem ér. A kereszt gyásza, a föltámadás világossága legyen hit és legyen remény, de ne témája a napi elmélkedésnek. Adjuk meg istennek, ami istené és fogadjuk, amit érte ad, mint minket illetőt. A tavaszt és a rügyfakadás örömet, azt a dagadó érzést, mely csak egy napig él, hogy belehaljon a megszokás szürkésébe. Ez az egyetlen nap holnap virrad. Ne szalasszuk el, mert utána jön a mindennapiság, melyben egyre megy: akár tavasz, akár tél, a világon győzedelmeskedik az ember hajlandósága a boldogtalanságra, melyből nincs megváltás. Tűzz virágot a gomblyukadba és ne zugolódj a világ mostohaságán, meg a messiás tehetetlenségén, mert az isteni mindenhatóságon is uralkodik a törvény és az isten-ember szent vértanúsága is csak egy napra válthatta meg az embe-
riséget.

Semper.

Az első fecske . . .

*Az első fecske szállt a levegőben,
Némán bolyongtam kiinn a fák alatt,
Derű mosolygott az azürkék égen,
Rügyet fakasztó szép tavaszi nap.*

*Ábrándos lányok jöttek velem szembe,
Sok szép leány, mind üde, fiatal
S egy dal csengett még egyre fülembe
Istenem, oly szomorú volt e dal!*

*Igy szólt a fecske fölöttem suhanva:
»Légy vigabb, megtört im a tél uralma,
Oly vidám, boldog minden szerteszt.*

*Nézd, rád mosolyog a nap is az égen,
Körötled villog annyi búvós szép szem . . .
— Az egyik lány földre szegze szemét.*

Mikolth.

A végzet az ő munkáját a mi hibáinkkal végzi el.

*

A szerencse kevés emberre mosolyog, a legtöbbet kineveti.

*

Kiki a maga szerencsésének a kovácsa, de olykor a véletlen is üti a vasat.

A fekete sugár.

— Tudományos bohóság. —

Irta: TÓTH BÉLA.

A rég várt levelezőlap végre megérkezett, és ez volt rá írva:

1902. VII. 20.

Br mzkł hřz dbdmfv rxskl mbk.

$2 \times 2 = 4$

U. I. Ne feledje a bundát meg a botost.

Teringette, ez a figyelmeztetés nem volt fölösleges. Vagy csuda lett volna-e, ha megfeledekzek a bundáról, meg a botosról ezen a fojtó hőségű juliusi estén? Lóhalálába vágtattam Bársny Pistához, elkérni jegesmedvevadász-öltözetét. Jó barátom a padláson naftalin tengerből halásztta elő a farkasbőr kaftánt, vidrasipkát, rókabőr karmantyut és medvebőr lábzsákot. És mint komoly férfihoz illik, nem is kérdezte, hogy megbolondultam-e? Annál kevésbbé, hogy mire való ez a felkészülés.

Kocsim kilencz órakor állott meg a Háromszini kandur korcsma előtt. A kedves öreg dr. Kétszerkettőnégy a söntés mellett iddogált három vidám sirásóval. (Annyit szabad elárulnom, hogy ez a korcsma közel van a kerepesi temetőhöz.) A jeles tudós sörényét borzolva örvendett jöttömön, még három deczi karczost rendelt, aztán intett a csaposnak. Ez a legény beczipelte a kocsi-
ról a nagy bundás batyut és levitte a pinczébe. Aztán tovább folyt a beszélgetés. A kísértetekről volt szó. A sirások ketteje konokul hitt bennük. A harmadik ellenben kereken tagadta a kísértetek létét, mert ő is csak egyetlen egyet látott világéletében. Egyenegyed tizkor a három derék hazafi elbúcsuzott — éjjeli őrző várta reájuk — mi pedig, a doktor és én, csöndesen szivarozgattunk. Tizedfél órakor dr. Kétszerkettőnégy odakiáltott a csaposnak:

— Forró grogot ide! És kevés vizet bele!

Megittuk. Én azt hittem, mindjárt fölvet, mint a dinamit) Aztán lementünk a pinczébe. A doktor vállára vette bundás batyuját (neki is volt), én a magamét és egy faggyugyertya világánál utnak indultunk. A hosszú pincze végén, egy nagy üres hordó mögött, ajtó nyílt; és kezdődött ottan egy keskeny, alacsony földalatti sikátor. Ha nem a sárgás mésztufa csillog fölöttem, mellettem, alattam, azt hihettem volna, hogy kőszénbányában gyalogolok. Mert Salgó-Tarján tárnáiban szenvedtem ilyen gyilkos hátgerincz-fájdalmakat a folytonos kushadtan-járástól. Es ez a gyötrelem tartott vagy másfél óráig. Ó, föl-
egyenesezni, kinyújtózni, csak egy percze! Szerettem volna hanyatt feküdni, mint a bányában tettem. De az öreg doktor kérésemetlenül haladt előttem a faggyugyertyával, kétrét hajlítva magas alakját; és tudtam, hogy mukkannom sem szabad. A sikátor útvesztő volt. Hol jobbra, hol balra szögelt, majd ivekben kanyarodott, néha lejtősen lefelé, néha hegynek. Olykor tompa kocsirobogást hallottam a fejem fölött; és egyszer úgy rémlett, mintha lehetna hozzánk a villamos vasut csöngetése is. Máskor vizek zugása ütötte meg fületem. Egy helyen az alagut kék agyagban járt, majd fehér, nedves homokkőben. És apró stalaktitok ragyogtak a fejünk felett, fejlődő stalagmitok ropogtak a lábunk alatt. Aztán ismét belekerültünk a mésztufa vidékébe.

Végre — ő istennek áldása — eljutottunk valami kis kerek térfélére, ahol föl lehetett egyenesedni. És dr. Kétszerkettőnégy most megszólalt:

— Vegyük ránk a bundát.

Az egy puska hiján legott medvevadászok lettünk. Az öreg ur a nyakában lógó prémes karmantyú mellé

akasztotta botosát, (én is úgy tettem a lábzsákommal) és felnyitott egy csapóajtót, melyet én meg se láttam. Nagy hideg csapott föl a sötét lyukból.

— Vigyázzon, mert a létra zuzmarás; mondta a tudós.

Azzal elfújta a fagygyugyertyát. De nem maradtunk sötétben, mert a mélységből valami fény világolt ki. Dr. Kétszerkettő most lebecsátkozott a kutba. En utána a merőleges vas lajtorján. Szakasztott olyan volt ez a mászás, mint mikor a lánczidő horgonykamarájába mentem le. Csakhogy ez a létra nem tizenhárom méter hosszú volt, mint amaz, de legalább is ötven. A szűk kut falán itt-ott elektromos világító körte sárgállott. És mindent apró jégkristályok fődtek. Dermesztő hideg volt. Lélekztem fehér ködfelhőkben rohant fölfelé. Nem szégyellem megvallani: dobogott a szívem. A mászás gimnasztikáját megnehezítette esetlen bundám. A létra fokai csakugyan csuszósak voltak a fagytól. Teringette, ha egy igen nagyot találok lépni ..

Lejutottam emberséggel. Egy elektrommal világított barlang-terembe, melynek falai ragyogtak a dértől. Ez a terem olyan volt, mint valami fizikai laboratórium. A doktor már szedett-vett odalent. És fületem dinamogép ismeretes puha dorombolása ütötte meg. Ott feketéllett ez a hatalmas gép egy sarokban; kékes villámfény cikázott hengerein. És elálméklodtam nagyságán. Uramfia, ez a dinamó legalább is háromezer lóerőre jár.

— A Duna sodrát használom, saját vizalatti turbina-rendszeremmel; szólt dr. Kétszerkettőnégy.

Azzal felhajtott egy nagy kerek csapóajtót a terem közepén. Fekete üresség tántogott odalent.

— Telepedjék erre a székre és huzzá fel a lábzsákokot. Itt állandóan huszonöt fok a hideg. Harrisson-gépem gondoskodik róla. Ebben a kis tában hó van. Ha azt érzi, hogy nem érzi az orrát, dörzsölje meg vele; ne feledje az öreg Dumas szentpétervári kalandját: »Nosz!« Nem venném a lelkemre, hogy lefagyjon az orra. Parancsol egy pohárka fine champagnet?

És egy kémiai szerekekkel teli szekrényből elővette a nemes V. S. O. P.-t és mellém tette egy háromlábú asztalkára. Maga is felhörpintett egy pohárkával, aztán beszélni kezdett. Zuzmarás ősz szakála közül gőzfellebben tört elő minden szó.

— Itt azért van ilyen hideg, mert itt van a világ legnagyobb refraktora. Hogy a hideg és a refraktor hogyan tartozik össze? Igen egyszerűen. Tekintsen le ebbe a mélységbe. Ez a refraktor csöve. Az objektívje pedig jégből van. Egy megfagyasztott keverékből. Hogy mi az a keverék? Nem tartozik ide. Elég az hozzá: milliószor olcsóbb az üvegnél. De ha én volnék a nábobok nábobja: akkor is csak ezt használnám. Mert ennek a fénytörése különb az üvegenél; de meg üvegből teljes lehetetlenség ilyen nagy tökéletes lencsét készíteni. Tudja meg, hogy az én objektívem átmérője teljes 2000 milliméter. Elkészítése ugyyszólván gyermekség volt: csak a minta teljes matematikai pontosságáról kellett gondoskodnom. És ime az én refraktorom mellett gyermekjáték a földkerekségnek minden refraktora, elkezdve a kaliforniai Mount-Hamilton dicső műszerén. A mi tudós csilagász hazánkfia, Weinek László, már évek előtt mondta, hogy a mai eszközökkel megtudnánk látni a Holdban az elefánt-nagyságú állatot is — ha volna: Nos, az én refraktoromon meglátászanék a holdbeli szunyog is. Sajnos, olvadékony jószág; legalább is husz fok hideg kell neki, hogy ne váljék levessé, ezért obszervatóriumba nem való. Az én céljaimra szertelenül erős; mert én legfeljebb csak vagy 12,740 kilométerre akarok vele látni. Körülbelül ennyi a Föld átmérője.

Megint belenyúlt abba a nagytekintetű kémiai szekrénybe. És amit elővett, szívet örvendeztető vala; a

Dsanaklisz kardaslar kedves piros csomagocskája. De én nem gyújtottam rá

— Mi csak a földgömbön nézünk át, beszélt tovább dr. Kétszerkettőnégy. Ugyan ne álméklodjék úgy. Igen egyszerű dolog ez. A fekete világosság a nyitja Kegyed igen jól tudja, hogy a katód-sugarak feltalálója nem Röntgen professzor, hanem a magyar Lénárd Fülöp. Most öt esztendeje világszerte forradalmat támasztott ez a csinos játék. Vagy volt az egyéb játéknál: homályosan meglátni az ember csontjait, egynémely belső részét és a tokjába zárt órát? Haladtunk azóta, uram. Lénárd barátom és én egy kicsit messzebb jutottunk a tenyérnyi ember-husnál meg az ujjnyi deszkánál. A mi fekete világosságunk áthatol a legtemérdekben, a mi nekünk embereknek adatott: a Föld átmérőjén ... Ne főzzek egy kis teát?

— Köszönöm. Kutya melegem van.

— Érttem alássan. Kegyed csapnivaló ujságíró vér. Tüstént látni akarja, mi van a talpunk alatt. És azt szeretné, ha mindjárt neki fordítanám az én refraktoromat Budapest fő- és székváros antipódjának. Hát tudja: miben gyönyörködhetnék, ha én rossz ember volnék? Szép zöld vízben, aztán szép kék égből. Mert a Budapestről merőlegesen vont egyenes a Déli Tengerben lyukad ki. Különből jól van, verje meg magát a saját kezével. Nézzük meg elsőben ezt. De szíves engedelmevel mégsem ilyen hamarosan.

Valamit babrált egy kábelén, aztán megforgatott egy kis rézkereket. Az akna megvilágosodott, a Geissler-féle csövek kékes rózsaszín fényével. És mikor reá hajoltam az okulásra, egy óriás lencse éles látómezeje tűndöklött felém.

— A műszert úgy igazítom, hogy a geológiai rétegek fokozatosan tűnjenek szemünkbe. Ez is valami, kedves uram. Ritka ember látta, higgye el nekem. Ej, ez a diluvium nem is valami érdekes. Nézze, ott van egy szép mammuth-csontváz, amott egy Diornis, az óriás madár. Muzeumokban megunhatta. Haladjunk lejjebb. Nini, az a rengeteg nagy elefánt, a Dinotherium testének körvonalaival együtt nyomódott le a márgába. Színről-színre csodálhatjuk... akár csak élne. De még érdekesebb a másodkori jurában az a sárkány. Kegyetek azt mondják, hogy ez holmi óriás gyík. Igaz, szent igaz. Óriás, mert látja, hogy hét méter magas és gyík is ez az Iguanodon. De mi lenne ez más, mint a folklóre sárkánya? Vizsgálataim közepett ember nyomát még nem találtam e korszakban. De bizonyos, hogy az embernek látnia kellett ez iszonyu sauriusokat, mert a hagyomány, melyet a geológia igazol, csak szemléletből támadhat. Szent György anakronizmus; de az ősemlék küzdött valaha e rettenetes gyíkokkal...

A jó Kétszerkettőnégy doktor alkalmasint sokat beszélt még; de én már nem hallottam. Szemem káprázva szíttá magába a júra és a triasz csodás világát, a kővé vált pálma- és kaktusz-erdőket, majd a devonbeli óriás korpafüvek és mohák csipkés szövvényeit, a kőszénképződés korszakának buja növénypompáját... Mozdulatlan föntségben emelkedett ki a mélységből ez a kábitó gazdagságú világ. Azt hittem, kezemmel érinthetem a gigási páfrányok puha selymes leveleit, az ősfenyvek sűrű sátorát... Ó! milyen rongy szegénység e mellett Brazíliának minden vegetációja, milyen kopárság India őserdei... — Siessünk! kiáltott a doktor és kegyetlenül forgatott egy kis rézkereket.

A növényvilág eltűnt. Következett a kristályvilág. Az élettelen, a tűndöklő. Egy-egy átlátszó piros oktaeder, akkora, mint a Szent-Gellért-hegye; egymásba szögellő zöld kockák — mindenik oldala egy kilométer — aztán rengeteg, száz szint játszó briliántok — ki tudná micsoda kő — vakító lapjaikat csillogtatva... És ezek a geometriai szabályosságú síkok lassu eséssel egymást hasgatták, mint mikor a zajló vékony jégtáblák kereszteződnek. Mert

mindez már élt... Élt, mert születni kezdett... Feltárult előttem az olvadásból merevedő kristályvilág.

Aztán hullámszerűen kezdett minden, alakatlanul, összekavarodva; égő smaragd-, rubint- és zafírtenger habjai küzdöttek szilaj harcban. Mélyökből pedig feltündöklött az örök tűz, a Föld méhében izzó Nap, mely ma is oly égő és fényes, mint világrendszerünk lángoló középpontja, ahonnan milliomm év előtt elszakadt. Közeledett a mélységből, az ismeretlenből az istenség fénye, az elbirhatatlan, a rettenetes, a szent.

Dr. Kétszerkettőnégy megrázta a bundám gallérját: — Szolgálhatok fekete szemüveggel?

Aztán egyet gondolt.

— Ne bántsuk. Szemrontás. Egynehány csavarintással áthaladunk a Föld egész izzó belsején. A geológiai korszakokat nem ismétlem. Ugyanaz, amit láttunk, csak hogy visszajáról. De talán érdekli kegyedet az ausztráliai szigettenger feneké. Kérem, tessék...

A refraktor látómezeje legott mély kék lett. És e mégis világos sötétségben láttam a mélységek életét, az alakatlan szörnyetegeket, kik a vizek színétől négyezer méternyire termenek, küzdenek és vakon, bután, idegrendszer nélkül örülnek a dicső, az istenadta létnek... Aztán feltárult a moszatok világa; a csillogó zöld vékony sejtlánczok, melyek mellett törpe a legbüszkébb canadai fenyő, a hajladozó kristálycsövek, a fehér üvegoglók, a remegő piros hálók, a hömpölygő kék golyók, — az Océán virágos kertje. Nagy rajokban, egyforma röppenéssel, halak seregei nyilaltak odább. Gömbölyűhátú fekete delfinek bukfenczezték. Aztán lassan, sötétlen uszott elő egy óriás vöröshasú czethal és habarta maga mögött a vizet... Egy négyezer tonnás gőzös — alulról nézve.

— Tasmania a neve. Ugy-e, kegyed is el tudja olvasni?

Szólta a doktor. Aztán felragyogott a tiszta kék ég, a gyönyörű semmi.

Az öreg ur elővette chronometerét.

— Nálunk most éjfél után egy óra husz percz van, mondta egykedvűen. Tehát amott déli egy óra husz percz. Ezt igen határozottan állíthatom. Most pedig banális fogok lenni. Ez a sorsa minden népszerűsítőnek. Én pedig, bocsanat, most, ez első alkalommal, népszerűsítő vagyok. Majd máskor érdekesebb dolgokkal bibelődünk. Nos, mit akar kegyed látni? Uj-Zélandot? A Fidsi szigeteket? Csak a kellő szögbe kell beállítanom az eszközt. Mondhatom, mulatságos, mikor azok a csunya piszkos-barna vadak kergetik a kengurut és mi úgy gyönyörködünk a jelenetben, hogy embernek és állatnak a talpát látjuk. Furcsa perspektíva ez. Vagy Japán érdekli kegyedet? Az az én legkedvesebb földem. Azok a bábufaluk, azok a csókolni való emberkék, mind tarka selyemben. Itt már a perspektíva is jobb. Minden 50 fok szögbe dől: ház, fa és azok a bájos kis bábuk. A japáni nő a legszebb a világon. De mihelyt férjhez megy, feketére festi a fogát. Rettenetes, rettenetes! Talán New-Yorkot szeretné látni? Nem, azt ne bántsuk most. Ott e perczen már esteledik, mindjárt sötét lesz. A Broadway ugyan érdekes az ezer ívlámpa fényében. De az igazat megvallva, én nem szeretem a yankeet. Különbözn elég volt mára ebből a bohóságból. Legközelebb meghívom kegyedet sokkal derekabb mulatságra. Tudja, mit nézünk meg? Ej, ez nem is rossz gondolat. Megnézzük: mi van a Hold *tulsó* oldalán. Egy cordovai arab csillagász ujjongott örömeiben, mikor akasztani vitték: mert ime egynehány percz múlva tudni fogja, mi van a Hold soha sem látható félgömbjén. Ugyan megtudta-e szegény? Az nem bizonyos; de bizonyos, hogy mi meg fogjuk tudni: keresztül nézünk a Földön és aztán a Holdon. No, de most szedje tele a zsebét cigarettel, mert még hosszú utunk van hátra a *Háromszíni kandurig*.

Makama.

Jussufot, a bölcset, minapában, — kerti lakában — egy tanítványa felkereste.

A meleg este — már elaludt régen — langy éj ölében, — s az éjjel szárnya, — ambrába mártva, — lecsüggött a tájra. — A kertet járva, — nyiló jázminok árnya alatt, — hol hűs patak — gyöngyvize fakadt, — s hova naponta — a szellő nyílt rózsák fűszerét hordta, — találta az ifju Jussufot épen — az éj hűsében — a balzsamos jázminág alatt ülve — álomba merülve.

Bár könnyű volt az ifju lépte, — mégis neszére — gyors röptü szárnyon — eltűnt az álom. — Jussuf felébredt s köszönték egymást: — »Óh lásd, — szólt a tanítvány, — nem is gyanítám, — hogy szunnyadva lellek — mélyén a kertnek, — s bár lassu lábon — és csendben jártam — nesztelen, halkán, — az álom-tündért mégis megzavartam, — s ő tova szállott. — Vaj, mi volt álmod?«

Felele Jussuf, míg kezével — ezüst szakálát simítá széjjel: — »Ez éjjel — csodás volt álmom: — egy bércezt láttam, — nagy, magas orma — sugárba vonva, — mintha merő hajnalfény volna! — A hegyoldalra is távolabb — forró sugarát hinti a nap, — ám a bércezáján — oda lenn — sötétség terjeng végtelen — s nagy, sűrű ködbe — van a völgy födve, — mely beláthatlan akár a tenger.

Számtalan ember — volt a hegyormán a nap-sugárban, — bámulva láttam — miként sietnek lefele a völgybe.

Friss harmat gyöngye — szikrázva égelt — biborában a hajnalfénynek — fenn a hegyen, — és édesen, — tarkán mint színes lepkeszárnyak — tündököltek bájos virágok, — ám az emberek meg nem álltak — perczig se nálók, — mind tova haladt lélekzetvéllel — nagy sietésben.

Az ut felén, — hol forrón ragyogott a déli fény, — s a nap tüzes aranyat öntött, — mézes gyümölcsök, — melyektől hajoltak a lombos ágak — kinálkoznak, ám a menőknek nem lassult lépte, — perczet se késve, — siettek elébbre. — Némelynek útja — bársony mohán futva — lágy volt és édes, — mást tüske vérez — s rögtől kinezva, ütődve sziklába — sebes a lába. — De bár göröngyön — vagy harmatgyöngyön, — tövisen vagy virágon járva, — mind siet a völgybe — tilokzatos árnyba!

Ez, hideg arczczal, — az, mosolygó ajkkal, — emez meg — szinte remeg, — mert szíve nem érti, — és félve kérdi, — vajon ki tudja — hova visz útja? S ott lenn mi várja, — éjszaka árnya? — Uj hajnal fénye?«

Az ifju kérde — halványan állt ott, — s szólt: »Értem álmod, — hogy mit jelent, — de mi várt rájuk oda lent?«

Mély lön a csend, hallgatott a kert — és Jussuf így felelt: — »Kinek szeme lát, — ama ködön át? — Te se kulassad — az árnyat, hagyj csak, — ne nézz az égbe, — de fel az égre — az örök fénybe — nézd mily fenséges, nyugodt az ég! — Ugy tetszik mintha zengést hallanék! — Itt csupa küzdés, vergődés porban — ott, örök mosoly van, — minden ragyog, — s biztaltva néznek rám a csillagok!

Szalay Fruzina.

Apja fia.

Irta: PAUL BOURGET.

I.

Breau grófné mikor belépett abba a magas földszinti lakosztályba, a melyben már hónapok óta nem kereste föl a kedvesét, ijesztően halvány volt. A decembervi délután sápadt világossága, melyet szinte zöldessé tettek az ablaktáblák, azt a halványságot fakóra változtatta. Vidraprém bunda volt rajta, melyet ki sem bontott, jóllehet lobogó tűz égett volt a szalon kandallójában. Egyenesen feléje tartott egy fiatal embernek, aki nem hallotta, mikor benyitotta az ajtót, mert ülve maradt a tűz mellett, a melybe merőn nézegetett, fejét a kezére támasztva. Régóta itt lehetett már, — mert a nagy fahasábok jó része már hamuvá fehéredett a kandallóban — és nyugtalansága alig lehetett kisebb, mint a kedveséé, mert több mint husz orosz cigarettára gyújtott rá anélkül, hogy egyet is elszívott volna. Az összerágcsált cigarettavégek elárulták a türelmetlenségét s ott heverték elszórva a rostély körül. A dohány édes és kissé bántó illata egybeolvadt azzal a porszaggal, mely az olyan szobákban van, a miket ritkán nyitnak ki s a mikben sok a kelme, a függöny, a zajtompító, a fény-enyhítő, a lég-füllesztő. A két ajtót nehéz kárpitok takarták. Az alsó szőnyeget vastag keleti szőnyegek borították és szőnyegek takarták a széles, vánkossos divánt is. Ebből a szalonból meg egy hálószobából és egy ebédlőből állott az egész lakás. Nem amolyan hevenyészett, pillanatnyi rejtekhelye volt ez a házasságtörésnek, a mely csak futólagosnak tudja magát és semmitől sem fél annyira, mint az állandó találkozó-helyektől, a melyektől nehéz szabadulni. Ez a lakosztály, itt a csöndes Chateaubriand utcában, arra az ábrándra vallott, a mely titkos tűzhelyet alapít a bevallott tűzhelyen kívül s a mely a viszony kezdetekor az örök vonzalomról álmodozott, hogy aztán az utálatban vagy a közönyben érjen véget, mint a többi is valamennyi. Hány szerelmes pár rendez így be Párisban minden évben mámoros örömmel egy-egy ilyen csókolózó fészket, a mely utóbb csatamezejévé lesz az elhagyott kedves, a megcsalt szerető halálos gyűlölködésének! Reménytől dobogó szívvvel léptek be ide, mikor ezek a szőnyegek ujak voltak s úgy találkoznak utóbb, mint Jeanne grófné most Louis de Mégrigniesvel, lelkében mély megvetéssel az iránt, a kít egykor szeretett . . .

A grófné megállt a fiatal ember karosszéke mögött, aki csak tovább nézegette a tüzet. Idegessége, a mely egész testét megremegtette az imént, mikor a szobába benyitott, fájdalmas gúnynya változott át. Ő, aki úgy ismerte Mégrigniest, a mint az asszony ismerhet olyan

férfit, akit nyolcz évig szeretett; tisztában volt vele, hogy ez a látszólagos elmerültség, mintha nem volna tudomása az ő jelenlétéről, csak színlelés, és még is mondta ezt neki azzal a kiméletlen csipősséggel, a melylyel az egykori imádoztak könnyíteni iparkodnak fájdalmas kiábrándulásuknak a keserűségén:

— Miért tesz úgy, mintha nem hallotta volna, hogy bejöttem? Ha azt akarja vele bebizonyítani, hogy ismét csak lépre mentem önnek, mikor komolyan vettem a levelét: akkor fölösleges . . . Ha pedig igaz az, a mit nekem irt s csakugyan veszedelemtől menthetem önt meg: akkor fölösleges ez a hatás-vadászat.

— Szegény Jeanne! Mindjárt meg fogja bánni, hogy ilyen kiméletlen volt . . . szólt a fiatal ember, ki a hirtelen megszólításra fölállt volt. Olyan szemekkel nézett most rá, a melyekből Jeanne kiolvashatta a bizalmatlansága alapos voltát. Nagy, sötétbarna, csábító, de egyuttal ravasz szemek voltak azok, mint az olyan emberékei, akik értenek ahhoz, hogy megszeretessék magukat az asszonyokkal és kizsákmányolják őket — azok a nedves fényű, hízelkedő, bársonyos szemek, melyeknek a mélyében szívtelenség villog. Egész arczában és valójában volt bizonyos tetszetős és hamis, lágy és veszedelmes valami, ami a ragadozókra emlékeztetett. Az érzéki, kaján szájrídegen szorult össze a finom, aranyos-rőt bajusz alatt. Mozdulatai asszonyosan lágyak voltak, termete magas, melle széles, amolyan fél-atlétára valló, ki mint klubtag, a sportnak, lovaglásnak, vívásnak él. Szóval, igen csinos férfi volt, de az arisztokrata finomságu vonások mellett is nyugtalanító, rossz arczkifejezéssel. A hangja kellemes volt, de érezni lehetett, hogy játszik rajta, mint valami hangszeren, a melylyel tetszés szerint bánunk. Most, a mint felingerült kedveséhez szólt, a kít a félig-meddig való szakítás hosszas hetei után kért erre a találkozóra: a hangjába gyermeteg kedvességet öntött, bizonyosra véve, hogy a régi vonzalomnak ez a földézése a jelenlét varázsával egyesülten, azonnal meg fogja szelidíteni ezt az asszonyt, aki valamikor annyira az övé s legkisebb kívánságának rabja volt.

A grófné behunyta kissé a szemét, a mint azt a kedveskedő hangot hallotta. Világos jele volt ez annak, hogy a férfi egykori hatalma még most is uralkodik rajta. Nem jött-e el ide, s adhatta volna-e ennél biztosabb jelét annak, hogy szerelme még most is él benne? A fiatal ember legalább ezt hitte s úgy vélekedett, hogy ez a bágyadt, csüggeteg, önmegadó hang a legalkalmasabb ahhoz a kétségbeesett kísérlethez, amelyet tenni szándékozott.

— Igen, ismétlé, — meg fogja bánni, hogy ilyen kiméletlen volt . . .

És minden további bevezetés nélkül — mint aki veszedelmes helyzetben egy régi barátjával találkozá, egyetlen taglejtéssel a félreértések egész hosszú láncolatának vet véget, hogy egyenesen a jól ismert biztos baráti vonzalomhoz forduljon — elkezdte:

— Életemnek egy rettenetes fordulóján állok Jeanne, és nagy szükségem van az igazi odaadásra. Párisban nem nagy számban vannak az olyan jóbarátok, a kiket ilyen válságos helyzetben előtalálhatni. De ismerem az ön szívét . . .

A nőnek a nyelvén volt a felelet: »Eleget meggyötörte . . .« De nem mondta ki. A fiatal ember kezét nyújtott neki. Ő átengedte a magát — Louis hosszasan szorongatta, mintha föl akarná gerjeszteni egykori kedvesében a régi érzést. Jeanne csak hagyta, de ujjai nem mozdultak a piczi sötét keztyűben, a melyet épp úgy nem huzott le, mint a hogy nem vetette föl a fátyolát; és az elhangzott panaszra ezt a baljóslatu feleletet adta, mert föltette róla, hogy mint már korábbi bajaiban is, Mégrignies ismét az ő erszényéhez akar folyamodni:

— Ne kerültesse olyan sokáig. Megint kártyázott, vesztett, ugyebár, és nem tud fizetni? . . .

— Kártyáról van szó, az igaz, — viszonzá Mégrignies, miután néhány másodpercig szemelláthatóan habozott, — de nem arról, a mit ön gondol. Komolyabb a dolog. Sokkal komolyabb . . .

Jeanne majdnem elájult fájdalmában annak a borzalmasságától, a mit sejtett. Reszketett alatta a lába s le kellett ülnie, ámbár megfogadta volt, hogy csak tíz percig marad itt és állni fog, mint valami futó látogató, aki még a felöltőjét sem akarja szétnyitni. Mégrignies folytatta:

— Röviden hát, ebből áll a dolog: még ha igaz volna is a becstelentő vád, a mit ellenem emeltek, azt akarom, hogy tőlem tudja meg legelőször . . . De pusztán áldozata vagyok a legocsmányabb rágalomnak . . . azzal vádolnak, hogy loptam, én Louis de Mégrignies, én, Mégrignies ezredesnek, a reichshoffeni hősnek a fia, én, annak az ősi családnak az ivadéka, a melynek a címerén soha folt nem esett! . . . Érti, hogy loptam! . . .

És olyan ember szilaj szapora beszédűségével, aki körömszakadtáig védekezik a gyalázat ellen, a melyről tudja, hogy nagyonis rászolgált; folytatta:

— Tegnapelőtt történt, a klubban . . . Én adtam a bankot . . . Két társam volt, Casal meg Salvaney, mind-egyik kétszáz louisdorral . . . Egész halom tantusz volt előttem, a mely természetesen hármunk közt volt elosztandó, ha nyertem. És olyan szerencsém volt — csupa nyolczas meg kilenczes minden kiosztásra! . . . Osztanom is kellett s a pénzt is besöpörnöm. Nagyon melegen volt s nem tudtam eléggé uralkodni magamon . . . Törölgettem a homlokomat a zsebkendőmmel, a melyet hol az asztalra tettem le, hol a belső zsebembe gyűrtem. Egyszer, a mint a zsebkendőt eltettem, egy ötven louisdoros tantusz valahogyan belecsuszott . . . Nem vettem észre s a zsebkendővel együtt begyűrtem ide a zsebembe. Csak az inasom találta meg este, a mint a ruhámat takarította. Azt mondom erre magamban: »Sebaj, délután majd visszaviszem a klubba és szólok Casalnak meg Salvaneynek. Jól fog nekik esni, hogy a nyereséghez hozzácsaphatják ezt a háromszázhatvan frankot . . .« Ha követtem volna ezt az első gondolatomat, nem történt volna semmi. A balvégezt azonban úgy akarta, hogy vendégem jött, nekem is két helyen kellett látogatást tennem, azonkívül ebédre voltam hivatalos, azután pedig színházba mentem. Megfájult egy kicsit a fejem s hazatértem, lefeküdni, anélkül, hogy fölnéztem volna a klubba. És ma délelőtt tíz órakor megjelenik nálam Jarden tábornok, az apám öreg barátja, s azt mondja, hogy négyen látták, amint tantuszokat sülyesztettem, be is jelentették ezt a választmánynak és kitörölnek a tagok sorából, ha ugyan jobbnak nem látom önként bejelenteni a kilépésemet.

— És bejelentette? . . . kérdé a grófné, pillanatnyi rettenetes hallgatás után, hidegen.

— Be.

Mégrignies érezte, hogy a nyugodt hang alatt csakugy forr a fölháborodás ebben az asszonyban, akit olyan heves természetűnek ismert. De a vallomás már meg volt téve. — Legalább az a vallomás, amelyet tenni akart. — Nem tette hozzá, hogy nem egy, hanem három tantuszt sülyesztett el és hogy ez már huszadik ilyen művelete volt, a még ennél is különb csalásokat nem is számítva. Jarden tábornok megígérte neki, hogy a négy szemtanu meg a választmányi tagok szigorúan titokban fogják tartani a dolgot, és Mégrignies azzal a különös nyakassággal, amelylyel a társadalom züllöttjei a lemondástól vonakodnak, minden áron hinni akarta, hogy ez a hallgatás elégséges lesz ahhoz, hogy társadalmi állását

megmentse, ha az első napokban szembe tud szállani a gyanuval.

Kedvesének a fölháborodása, a mely megmutatta neki, hogy ez a reménye milyen balgatag, még elkeseredettebbé tette azt a dühös elhatározását, hogy nem adja meg magát.

— És ön hagyta magát így kivégeztetni, folytatá a grófné, — anélkül, hogy védelmezte, igazolta volna magát? . . .

— Módomban volt-e ez, mikor ellenem szolt az a tagadhatatlan balvégezt, a tudomon kívül zsebembe csusztatott tantusz? . . .

— És ön ezt megmondta Jarden tábornoknak, s ő, aki barátja, bajtársa volt az édesatyjának, nem vállalt kezességet az ön becsületességéért? Nem vállalt önért kezességet azok ellenében, akik vádolták? . . . És ezek a vádlók is — hiszen többen voltak. Hát olyan nagy figyelemmel lesték meg önt, hogy mindnyájan egyszerre látták meg azt a bizonyos dolgot? És eszükbe sem jutott, hogy figyelmeztessék önt a szórakozottságára? . . . Hát a választmány? Csupa olyan emberből áll-e az, akik gyűlölik önt, még pedig mélységes gyűlölettel, mert hiszen nyomban bűnösnek ítélték, anélkül, hogy meghívták, meghallgatták volna önt? . . . Pedig hát jó név az, amit visel, egy hősnek a neve, aki az ellenséggel szemben halt meg! És ezek a diplomata, öreg katonák, főurak egy pillanatra sem haboztak. Rögtön igaznak vették azt, hogy annak a hős katonának a fia lop és csal a kártyán, mint egy közönséges sipista? Mi véleményök van hát azoknak az uraknak ön felől, hogy azonnal elítélték, mihielyt vádolták? . . . Feleljen. Én csak asszony vagyok. Nem ismerek a klubéletből egyebet, mint amit a férjemtől meg a testvéreimtől hallok. Váltig iparkodom, hogy megértsem ezt a dolgot. Nem értem . . .

A hangja egyre szakgatottabb lett, mialatt beszélt. Gyenge pir borította el az arcát, azt a vékony arcot, melyen a még fiatal harminczöt éves asszony vonásaiban már megrajzolódott annak az öreg asszonynak az arczolata, akivé nemsokára át kellett változnia.

Mégrignies, jóllehet el volt készülve erre a támadásra, maga is érezte, hogy veszíteni kezdi a hidegvérét. Nem látta előre, hogy hazugságával ilyen czáfolyhatatlan okoskodást fog szemben találni és csaknem sértő ingerültséggel felelt:

— Hiszen láthatja, hogy nem védelmezhettem magamat, mert ön is, ön, aki nyolcz év óta kedvesem, bűnösnek ítélt . . .

— Szerencsétlen! . . . kiáltott fel a grófné, és most ennek az oly kihívóan emlegetett és erősített viszonynak minden keserősége beleáradt a mozdulataiba, a szívébe, a szavaiba. — És ugyan hol kerestem és találtam volna az okot arra, hogy higgyek önnek? . . . Ah, mikor most nyolcz éve — nyolcz éve! — szeretni kezdtem önt, mikor elcsábítottam magamat a fiatalságától, természetének színtelt gyöngédségétől meg attól, amit igazi érzésnek, igazi szerelemnek, boldogságnak gondoltam: mily lázas mámorral, mily hittel közeledtem önhöz! Mennyire fölibe helyeztem önt az élet minden silányságának! Mennyire hittem önben, akkor! Mennyire becsültem! Mennyire csodáltam! . . . Nagyon boldogtalan voltam a házasságomban, de találtam végre egy férfisívet, a melyen megpihenhettem, amelyre rábízhattam, amelynek odaadhattam magamat! . . . Egek ura, mily nyomoruság! . . . De ha fokról-fokra haladtam lefelé a kiábrándulásnak ezen a lépcsőjén, ki volt az oka? Avagy nem láttam-e, hogy hazudott nekem, mikor kedvesévé tette az unokatestvéreimet, a tulajdon házamban, csaknem a szemem láttára? És miután elég gyáva voltam megbocsátani önnek, nem láttam-e újra hazudni, mindig csak hazudni, mikor megcsalt ezzel is, azzal is,

és nekem mindezt elmondták? Nem kellett-e megtudnom, hogy miután szavát adta nekem, hogy nem kártyázik többé — azután az első eset után, mikor én mentettem meg attól, hogy ki ne írják a nevét a fekete táblára — nem kellett-e megtudnom, hogy mindjárt másnap visszatért a kártyaasztalhoz? Nem figyelemmel kísértem-e évről-évre, hétről hétre a sülyedését mindabba, a mi a párisi kísértésekben legaljasabb, legocsmányabb? Nem bizonysgom volt-e rá, hogy részegeskedik, hogy a legelvetemültebb társaságban él s meghurcolja ott a mi titkos viszonyunkat? És nem elviseltem-e mindezt azzal a gondolat-tal, hogy odaadásom ki fogja ragadni abból az örvényből, amely elsodorta? És használta ön ezt az én odaadásomat egyébre, mint arra, hogy kizsákmányolta, mint tulajdon jószágát, a melyet sohasem fog elvesztetni?... Nos hát, elvesztette végre. Nekem nem kell, érte? nem kell többé ez a posvány. Nem kell... De valld meg hát legalább az igazat — tevé hozzá hirtelen zokogással — hadd lássak benned legalább egyetlen őszinte vonást, valamit, a mi lehetővé tegye, hogy meg is sajnáljalak, ne pedig csak megvessellek!...

— Nem vallhatom meg azt, amit el nem követtem, felelt a fiatal ember még nyersebben. — Az igazat mondtam önnek. Azt hittem, számíthatok önre ebben a helyzetben, amely tragikus lenne, ha úgy nem cselekedtem volna, amint cselekedtem és be nem jelentettem volna a kilépésemet, amint kívánták... Tettem pedig ezt — mondá nyomatékosan — nagyrészen ön végett. Jóllehet a viszonyunk már csak pusztá emlék, mert hiszen három hónapja már, hogy itt nem találkoztunk: a világ előtt ez a viszony még megvan, és a midőn a saját revemet megóvtam a nyilvános és szörnyen igazságtalan meggyalázástól, ezzel megóvtam az önét is. És megóvtam a *fiunkat* is legalább mindazok szemében, akik születésének a titkát talán sejtik... De vajjon, ha föl akarnám bolygatni a viszonyunk történetét, azt hiszi, hogy ön azzal a sokszori eszelős féltékenykedésével, szenvedélyének zsarnokságával nem okozott nekem sok szenvedést?... De ám legyen, meghagyom önnek a szemrehányások, sértegetések szomorú elégtételét. Én a szerelmére és az igazságérzetére hivatkoztam. Haragja volt az erősebb... Rendben van. Ne beszéljünk róla többet...

Elhallgatott. Kimondotta volt a szót, amellyel ezt az asszonyi lelket még ebben a legméltóbb kitörésében is megfékezhetette. Mikor azon a kegyetlenül sértő ajkon elhangzott a *fiunk* szó, Jeanne, a haragjában is, érezte, hogy rémület fagyasztja meg csontjaiban a velőt. Mit akar tőle kívánni, kierőszakolni ez a tolvaj, hogy ehhez a fegyverhez nyul, a mely ellen az anya védtelen? Végre is, habár a fiucska a Bréau nevet viselte és a gróf szeretete megvédhette Mégrigniesnek minden gonosz szándéka ellen, az igazi apja mégis csak ő volt és minden hibája, bűntette mellett is volt valami elévülhetetlen joga, amely ellen az anya képtelen volt harcolni. Mégrignies ezuttal jól talált. Azonnal észre is vette ezt és most már nem iparkodott azon, hogy bármit is titkoljon abból az igazi okból, amely végett a kedvesét ma iderendelte.

— Jóllehet megígérték nekem a szigorú titoktartást, sokkal jobban ismerem Párist, semhogy ne tudnám, hogy fognak elkövetni indiskréciót, sőt már el is követték. Kilépésemre igen elfogadható ürügyet szolgáltatathatok. Nincs már vagyonom s kénytelen vagyok szűkebbre vonni a költségeimet. A mi azt a legendát illeti, amely úgy tüntetne föl, mintha valami kényes dolog miatt kellett volna visszavonulnom: azt akarom, hogy ez a legenda ne keletkezzék — és nem fog keletkezni. Elegendő lesz ehhez az, ha épp úgy, sőt többet járok a társaságokba, mint ezelőtt és erre el is vagyok határozva... Önnél holnap délután karácsonyfa-ünnep lesz. Figyelmeztetni akar-

tam hát, hogy ott leszek; és szükséges — jól megért-sen — *szükséges*, hogy jól fogadjanak.

— Ezen töri hát ilyen pillanatban a fejét! — szólt mély fájdalommal a grófné. — Hogy elfogadják, ha meg-vetik is! Hogy a társasághoz tartozzék, ha becsület nél-kül is!... De feledi — tevé hozzá végtelen keserőséggel, — hogy én nem magam vagyok a házamban. Föltéve bár, hogy elég gyöngé volnék, önt most elfogadni, a fér-jem akaratára semmi befolyásom sem lehet. Nem tudom, hogy ő mit tud erről és mit fog még tudni. Ha ő azt mondja nekem: »Nem akarom, hogy Mégrignies ur többé ide jöjjön«, engedelmeskednem kell neki.

— *Nem szabad*, hogy a férje ezt mondja önnek, viszonzá az előbbi nyomatékosággal a fiatal ember, s mialatt ezt a végső határozatot kimondta, az arcza kö-nyörtelen kifejezést öltött. — Gondolja meg, — tevé hozzá, — hogy ha elejt, a faképnél hagy, akkor nekem többé nincs veszíteni valóm. Nem tudom, hogy mit fogok mondani, mit fogok cselekedni, de ezennel kijelentem, hogy ha holnap nem részesülök önnél olyan fogadásban, ami-lyenhez jogom van, akkor nem egymagam leszek ennek a botránynak az áldozata... Ne is feleljen. Nem érdemes. Isten önnel, azaz, hogy a viszontlátásra, holnap — ha megengedi. Több mondanivalónk nincs egymás számára.

(Vége követk.)

SAISON.

Lyányok a börzén.

— Kóbor Tamásnak. —

— április 16.

Kedves Tamás, ezt a levelet magának írom, akit szeretek, mert szomorú. Így távolról azt gondolom, a barátjai között magának van a legtöbb szíve; maga mosolyog a legtöbbször s nevet a legkevesebbszer. — A gonózság tud kacagni és tud sirni, de mosolyogni nem tud. Maga pedig, Tamás, mosolyog — s mosolyog, ne tagadja, most is, mikor ezt az én vallomásomat elol-vassa.

Pedig téved; Tamás. Ebben a perczben olyan öreg-nek érzem magamat, hogy az én hivságos szívem s az én mohair-velours-ruhám mintha valamelyik stájer kőhegy orombarlangjában volna eltemetve, a kőkorszak temető-maradványai közepett, maga is kővé válva, és bizony isten, nem gondolok szerelemre. Amugy sem születtem hó-fehérkének, s maga sem afféle mesebeli princznek, aki megváltson. Nem vagyok én a maga tipikus vidéki asz-szonykája, aki ott él besavanyodva a patikus meg a fűszeres között, s mikor a pesti író lelátogat hozzájuk, este, félhomályban, a zongora előtt, mialatt a benyilóban vigan folyik a ferbli, szivszakadva lihegi a jövevénynek: Vigyen el innen, az isten szerelmére, vigyen el innen, akárhova, csak váltson meg!... Ugy látom magát, Tamás, a messzeségen, a félhomályon át is látom, milyen szomorú és milyen szelid ilyenkor; milyen gyengéd ujjal szorítja meg azt a kalimpáló, kétségbeesett kis kezét: maradjon itt, lelkem, a patikus meg a fűszeres között, és tudja még, hogy e világon nincsen megváltás!... Maga bizonyára tudja, hogy az asszony ezért nem hálás, s azt gondolja magában: élehetetlen! Holott ez nem élehetetlen-

ség, csak jóság — vagy tán mégis az asszonynak van igazsága, mert a jóság élehetlenség.

Tudja, mindez miről jut eszembe? A hazai sajtóban egy roppant kedves *megírt újdonság* kísértett e héten, különböző címeken, mint: *Ibolya a pudlin*, vagy: *Kikelet a télben*, vagy egyszerűen: *Lyányok a börzén*. Vetélkedni gyöngé az én asszonyi tollam, csak szárazon írom hát ide, hogy valamelyik női kereskedelmi kurzus növendékei a minap fönnjártak a börzén, hogy a maguk szemével lássák azt a paradicsomot, melynek immár a pitvarába eresztette be őket a modern civilizáció. Ekkor gondoltam magára, Tamás, — magára, aki olyan jól ismeri a kenyérkereső asszonyokat s olyan kevés illúzióban él felőlük. Olyan színes, olyan virágos, olyan édes volt a kép, amit erről a jelenetről festettek — de ugy-e, Tamás, mi ketten tudjuk, hogy a valóság nem volt ilyen? Tudjuk először is, hogy kivéve a jelenlevőket, a csoportban járó nők között alig akad egy-két szép arc. Tudjuk azt is, hogy ismét kivéve a jelenlevőket, sehova nem visznek magukkal üde légáramlatot; inkább valami nehéz, fojtó pára marad utánuk az utcán, amit a szegénység lélekzetének nevezhetnék. S tudjuk, de ezt már minden ideges urfi is tudhatja, aki valaha ott toporzékolt az ajánlott levelek posta-korlátja előtt, hogy a kenyérkereső nő éppenséggel nem hódító látvány, hanem inkább szánalmas, félszeg és elkéserítő. — Ha az urammal bemegyek a könyves-boltba, hátamon érzem a typewriter előtt szorgalmaskodó leányok irigy pillantását: ez már fogott magának, én isten tudja mikor talállok s tudom, ilyenkor nem bánnák, ha a szemükből kötötük lövellenének felém, hogy átszúrják a szívemet. Ha a füszeres pénztárasztala előtt keztyűhuzás közben átnyujtom a cédulámat, a kisasszony számolgató szeme rásiklik a gyűrűm capuchonjára s összefutó szemöldökkel latolgatja, mennyit érhet s az ő husz forintjából hogy szerezhette ilyen. Pedig ugy-e, Tamás, maga tudja, hogy az én uram nem valami Adonisz, hogy az egyik boutonmtól egy finom kis hasadás veszi el a kedvemet, hogy egy százhusz—száznegyven forintos ruha már nagyon nagy dolog én előtttem, s éjszakákon át álmatlan töprenkedem: adjak-e huszonöt forintot egy új kalapért. Ama bizonyos nagyvilági hölgy bizonyára megmosolyogja ezt az én budget-met, s mégis, Tamás, ha meggondolom, hogy én, ha kenyérkereső asszony volnék, éppen csak a fátyolra s a keztyűre valómat tudnám megkeresni! S ha az uram, beszélhetek róla, a többiek nem ismerik — ha az uram megcsal a guvernáнтtal, új ruhával nyugtat meg, s ha hajnalban tér haza a klubból, Sylttel meg Ostende-dal csöndesít el — engem, okos és gondolkodó asszonyt, a ki embernek, felnőtt embernek érzem, tudom és ismerem magamat!

Ó Tamás, milyen kipörkölni való rossz fiúk maguk mind valamennyien, férfiak! S minő gyávák! Nem elég, hogy rabságba vetettek bennünket s mulattató társasjátékot csináltak belőlünk — de mikor ott vergődünk előttük, az anyagi megkötöttség czölöpéhez kikötve: a nyomorúságunkat még gúnnyal is tetőzik, s amint ott vonagluck a kitartottság keresztjén, vigyorogva mutatnak

ránk: imhol a világ királynői! S mikor összeszedik a maguk növendék fehér kis rabszolgáit, s mint a lábas jóságot, fölhajtják őket a piacra, elül szaladnak a fullajtárok, lélekszakadva: helyet, helyet, helyet az emanczipált asszonynak.

Tamás, maga tudja, mint vélekedjen erről az emancipációról. Maga tudja, micsoda állatkinzó hipokrizis lappang e virágos újdonságok mögött. A nő azt kiáltja: ember akarok lenni, a férfinak társa az életben s társa a munkában! Jól van, fiám, felelnek neki, ha csak ez köll, ezt megkaphatod. S ezzel a nagyságos főnök ur elkergeti a levelezőjét, s odaültet helyébe egy kisasszonyt, a kit kétszer annyit ideig dolgoztat, fele annyit fizet neki s többnyire még kamatot is szed tőle — természetben. S a szegény lány zsebrevágja azt a pár forintot s nem vágja a nagyságos ur szemébe: hunczut vagy, megcsaltál; hiszen akinek a helyébe ültettél, az maga sem volt ember, csak kijátszott masina! Olyan világos ez a példa! Ha az asszony ügyvéd vagy orvos vagy professzor akar lenni, akkor előálltok ti poéták és jajveszékelve siratjátok a pusztuló nőiességet, a mi puha kezünket, a mi mosolygó szemünket. De az írógép ugy-e nem bántja a mi fehér kezünket, a csippkeverés nem töri meg a szemünk fényét, s a gyári munka nem vonja el a nőt az ő magasztos anyai hivatásától!? Amerikában egész munkásnegyedek vannak, melyekben a férfiak végzik a házi munkákat, tisztogatják a gyereket s várják ebéddel a munkából hazatérő asszonyt. Mivelhogy a gyáros ur a nőemancipáció hive, csak asszonyoknak ad munkát, mert az asszony olyan olcsón dolgozik, hogy a masina olaja is többbe kerül. S míg a nagyságos intelligencia a nőiség lobogója alatt védekezik a nő konkurrencziája ellen, ezek az ostoba munkás asszonyok maguk rontják meg az apjuk, az uruk, meg a fiaik munkabérét. Ezt írják meg egyszer, édes Tamás, a maguk gyönyörű kis *megírt újdonságaiban*. A mikor a szegény lányokat fölhajszolják a börzére, ne azt írjátok, hogy: kikelet a télben, hanem azt, hogy: svindli a börzén! Mert e bűneiben fuldokló bourgeoisvilágnak legcsúfabb szélhámossága a nőknek az a részleges emancipálása, amivel a maguk nagyságos igazgató és kegyelmes országbojtár urai olyan nagyra vannak. A mi tizezer éves rabszolgaságunknak valóságos non plus ultrája, mikor fontszámra mérnek ki bennünket a piacon olcsó áron, mint a harmadrendű húst, telegráfnál, telefonnál és írógépek előtt.

Ó, kedves barátom, mi asszonyok oly betegek vagyunk — hisz' asszonynak lenni maga is betegség. Maga oly szépen megírta a kenyérkereső asszonyok pszichológiáját s olyan mélabus történeteket tud elmondani a vidéki asszonyokról. S most képzelje el, hogy nincs szalonban, hanem hivatalban ül, nem zongora előtt unatkozó, hanem gép előtt vergődő asszony mellett, s a benyilóban nem a patikus kártyázik a füszeressel, hanem az egész röhögő és tivornyázó férfitársadalom. S ha most ez az asszony megfogja a maga szelid kezét s lihegve suttogja: vigyen el innen, az isten szerelmére, vigyen el innen, akárhova, csak váltson meg — van-e bátorsága, van-e szíve azt mondani ennek a szegény nyomorultnak: ma-

radjon itt, lelkem, a masinája előtt, s tudja meg, hogy e világon nincsen megváltás!... Nem, ezt nem hihetem, sem magáról, sem annyi sokukról, akiknek a gondviselés elmét és szívet adott, belátni és megérezni, meggyűlölni és megutálni e világ szörnyű gazságait és igazságtalanságait. Akik annyit foglalkoznak szociális kérdésekkel, ne feledjék el, hogy ezek első sorban a nők kérdései; hogy nemcsak a munkálkodó férfi él rabságban, hanem az emberiség egyik és a statisztika szerint nagyobb fele is; az uri asszony a maga páváskodásában csakugy, mint a piacra lökött szegény munkás-asszony. S ha a karjuk belefárad s a szívük belecsügged abba a küzdelembe, hogy a világ mai ostoba és embertelen rendjét megváltoztassák, gondoljanak az anyjukra, aki maguknak életet adott, a lányaikra, akikben a maguk élete folytatódik s ha igaz, hogy a nő ad erőt a férfinak, órájuk gondolva, erősödjenek meg újra. Valaha, ködös ősidőkben, mikor az emberek még nem veszték össze a konczon, az asszony volt nemcsak az egyesnek, hanem a társadalomnak is anyja. Ez volt az az aranykor, melyben az emberek valóban jobbak voltak s a föltámadás ünnepén ennek föltámadásán méltáz el a maga szerető barátja

Emma.

Bukott leány a templomban.

*Templomba léptem. Néma áhítat
Fogott el a nagy, ives csarnokokban.
Nem nyílt meg ajkam; lépve hallgatag
Érzem szívemben az Úr szava dobban.
Dagadt szívem eget esengő vágyban,
Amint az oltár elé mentem én.
De ott megálltam, egy leányt találtam,
Bukott leányt az oltár lépcsajén.*

*Ismertem én az árva gyermeket,
Kit bűn útjára vitt a durva élet.
Oh, hajdan a szülői szeretet
Környezte őt; de elsülyedt a féltett!
Nagy szerelem ragadta őt magával,
Ki tudja, hogy mit szenvedett szegény,
Mig ide eljutott a néma árral —
Bukott leány az oltár lépcsajén.*

*Meglepte álmom itt a könnyezőt,
De az imát még súgja lázas ajka.
Itt megpihen az örök Úr előtt,
Ki a bukottat vissza sohse hajtja;
Ki menhelyet nyújt neki résztvevően,
Balzsammal enyhít égelő sebén,
Gyönyört talál a síró megtérőben —
Bukott leány az oltár lépcsajén.*

*Reá tekint szelíden itt a menny:
Bünbánó gyermek, Isten megbocsátott,
S ha nem irgalmaz senki ide lenn,
Az örök ég nem ismeri az átkot!
Itt szenderegghetsz, menhelyed a templom,
Ide nem jó a gúny, e szörnyű rém
S nem érzed illen, hogy megtört szíved rom,
Bukott leány az oltár lépcsajén!*

Varsányi Gyula.

Kisvárosiak.

— Elbeszélés. —

Irta: HERMAN OTTÓNÉ.

(Folytatás.)

7.

- Ez enyimet?
- Hát ki másét?
- No, azt ugyan ma nem!...
- Béla!...
- Nos?!

A hang, meg a tekintet, melylyel ezt a hetyke szót amugy rövidesen odaveti, kemény és kihívó. Az asszony, türelme fogytán kezd késni a szerepéből.

— Hát így vagyunk? ezt érdemlem? ... ez a hála?... Nem maga mondta százszor, hogy szeretne velem egy estét, egy egész hosszú estét együtt tölteni — meghitten, rettegés nélkül. Ime itt van — megteremttem az alkalmat s most — — oh istenem, istenem! ...

Már közeledik a parthoz, Poóts abbahagyta az evezést. A víz csendesen vitte őket lefelé a part mentén.

Béla egy perczig elmélyedve, lehorgasztott fejjel mered maga elé, aztán — mint aki döntő elhatározáshoz jutott, fölegyenesedik s az asszony kezét megfogva, komoly, megszilárdított hangon beszélni kezd:

— Nina, ne sirjon... hallgasson meg — egyszer ugyanis meg kell ennek lenni. Ez a dolog... ez a mi dolgunk — szép volt, édes volt — végére ért. Igen. Ne sirjon úgy, kérem. Ha óhajtottam egykor, amit most számomra előkészített, az rég volt. Azóta sok minden megváltozott. És megváltoztunk mi magunk is... mindketten. Sokkal több keserűség — —

— Nem szeret! elhagy! ... tudtam, tudtam ... És arczát két kezébe temetve, keservesen zokogni kezd az asszony. Egyszerre, nagyhirtelen felüti a fejét, maga is fölegyenesedik és rekedt, idegenszerű hangon szól:

— Hát — jól van ... legyen boldog és ... ne kísértse soha, soha az én megszakadó szívem utolsó jajkiáltása! ... Nyujtsa kezét még egyszer... utoljára ... és isten vele!

S mielőtt Béla megakadályozhatta, felső testével előre bukva, a csónakból a vízbe vetette magát.

Poóts utána. A csónak felborulva messze lódul be a meder felé, aztán lassan, keringve uszik a víz sodrában.

... Most pedig — szinte röstellem leírni — az történt, amire se Poóts Béla nem volt elkészülve, sem az olvasó, de még tán maga Cseténé sem.

A víz a parttól alig pár ölnyre oly sekély volt, hogy övig se ért — s bár a regényes Nuczi fejjel előre bukva, tetőtől-talpig csuronvízre vált — Poóts, ügyes tornász léte csupán övig, vagy övön alig valamivel fölül mártotta be magát a vízbe.

... Derékon kapta a talpra eviczkélő asszonyt és — a fogai közt egy-két energikus szót morzsolgatva ... szépen kilábolt »édes terhével« a partra ...

Eddig hát eljutottak. Az asszony fuldokolva, félig magánkívül vonszolta magát a férfi karján, de ahogy ez percze elbocsátotta, nyomban megfordult, hogy — mint mondta — visszavesse magát a habokba: ő nem akar élni! . . . miért, kiért éljen, ha Béla elhagyja! . . . ha nem szereti, ha mást szeret?! . . .

— Hisz nem hagyom el . . . no . . . igazán . . . De legyen okos — halálra hűti magát; hogy didereg! Haza, gyorsan, ruhát váltani, — kérem Nuczi, parancsolom!

— Ha velem jössz . . . zokogta.

— Elkisérem, de . . .

— Vagy — hagyjon . . . hagyjon meghalni.

És újból küzdött, hogy kiszakítsa magát Béla vas-karjából.

— Nézze, megláthatnak . . . a halászok . . .

— Mindegy már én nekem . . . és legyintett a kezével.

— De édes —

— Édes!? . . . azt mondtad: édes! hát jössz, velem . . . velem jössz! — mégis szeretsz, ugy-e szeretsz?

És nevetve, meg sirva vonszolta Bélát, karjába kulcsolódva, a lakása felé.

. . . Ott voltak, kinyílt az ajtó — a magazin ajtaja. Beléptek.

Pásztoróra.

A boltives, tágas helyiségben egy közepen függő és füstölő lámpa tette a sötétséget még feltűnőbbé. Dohos, kriptaszerű levegő fogadta a belépőket és jobbról-balról különböző nagyságu, egymás mellé és fölé állított érc- és fakoporsók.

Néma borzadályal haladt a férfi a koporsók árnyékában, a karján ezzel a víztől csepegő asszonnyal, kinek egész lényéből dermesztő hideg nyirkosság áradt át az ő testébe. Mintha lidércnyomás nehezedett volna a szívére, csaknem felnyögött a fizikai fájdalomtól, amellyel az önkénytelenül visszafojtott lélegzet a mellét feszítette.

Az asszony tetőtől-talpig reszketett, a fogai össze-
verődtek. És ilyen vaczogó, szederjés ajakkal — mosolyogni próbált.

Iszonyatos volt.

Szorosan hozzátapadva vezette kedvesét a gyászos hely zeg-zugain keresztül, melynek árnyékba vesző hátteréből egy ajtóresen beszűrődő keskeny fénysáv az irányt jelölte.

Az az ajtó volt ez, amely a koporsó raktárból a comptoirba s onnan a lakás belsejébe vezetett.

. . . Végre az asszony szobájában vannak.

Illatos, jól eső meleg, élénk rózsaszínű világosság özöne lepi meg a férfit, aki hosszú mély lélegzettel könnyíti a keblére nehezedő szorongást.

Nem először van itt; jól ismeri a csinos, kissé tulmakartcsokros asszonyi szoba minden rejtelmét s most mégis meglepi az a keresett, kaczer csiny, amelyből csak úgy sugárzik a raffinált hatáshajhászat.

Együtt van itt minden, amit alkalomadtán a novella-írók annyi előszeretettel részletezve halmozniak rakásra: a puha szőnyeg, a rengő kerevet, a kandalló — nem, kandalló még sincs, de azért a barátságos tűzfény a világért sem marad el — hiszen csakugy világít az a fehér cserépkályha rostély-ajtaján keresztül is. Nem kevésbé teszi meg kötelességét a rózsaszín ernyős függő majolikálámpa a gazdagon terített asztal felett. Sőt a szamovár is ott áll és noha még nem zümmög, de biztos uton van, hogy rövid időn a helyzetnek megfelelő stádiumba jusson: Nuczinak első gondolja a szeszt meggyújtani. A második gondolja pedig, hogy ujjhegyével Bélának csókot intve, a mellékszobába oszonjon, száraz ruhát ölteni.

. . . Istenem; ha ezt a sok jó és finom csemegét, amivel ez a teás asztal meg van áldva, a férj csak egyet-

len egyszer látta volna maga előtt! . . . A szegény, jó falatra áhítozó Csete bácsi, aki a tulajdon házában még álmaiban se remélt ilyesmihez jutni.

S ime, ez a háládatlan (s tegyük hozzá: boldogtalan) udvarló úgy áll itt a kályha előtt — hátat fordítva a bő áldásnak — mint akit a siralomházba kitétek.

A nedves ruhája lassan párologni kezd a tűz melegétől, ő maga azonban semmiképpen sem bír fölmelegedni.

A kedvesét váró szerető türelmetlensége helyett valami zsbongásfélét érez egész testében s fáradtság kifejezésével párosult apátia terül el az arcán.

Összefont karral, szemét a tűzre meresztve állt és várt — jóformán maga sem tudta, hogy mire . . . valószínű, hogy az urnőre, míg az a hideg fürdő után toilletet cserélve, ismét látható lesz.

Nem sokáig kellett várnia.

Néhány perc múlva Nuczi — mint ahogy azt a regényekben annyiszor olvasta — hófehér pongyolában, kibontott és hosszan leeresztett hajjal lebeg elébe.

Ez a haj pedig tagadhatatlanul szép szőke haj és hullámos is a maga rendes állapotában, csak hogy most nedvesen, összecsapott tincsekben kigyózik végig a pongyolán, a hevenyében szétfent rizspor pedig az arczon még kísértetiesebbé tette ezt az egészen más hatásra preparált jelenséget.

— Itt vagyok, ragyogok . . . mondja mosolyogva a higvelejű kis asszonyi állat, mintha a kiállott izgalmakat s az egész katasztrófásdit legalább is hetek választaná el a jelentől.

A kezében tart egy — oh, hogy is mondjam meg, micsodát? . . . Csete bácsinak egy nagyon bizalmas természetű szürke öltözet darabját — s odanyújtja Bélának.

— Ezt vegye föl.

— Én?! . . . Soha!

— Így csak nem teázik . . .

— Sehogy se teázom.

— Hát? . . .

— Megyek haza. Az anyám vár. Adieu!

A szép Cseténé még most sem adja fel a harcot. Közelebb lép a lázadóhoz, két karjával körülfonja nyakát s a fejét törleszkedve, mint egy szerelmes macska, a keblére hajtja —

Valami kemény tárgy éri az asszony homlokát. Fölkapja a fejét s amint a helyére tekint, egy fénykép csücskét pillantja meg, mely a zsebből kikandikál.

A gondolatnál gyorsabban kap oda és ragadja ki a képet — a Magda képét — s azt magasra tartva, sikoltja:

— Nem az anyád . . . ez, ez! ez az átkozott az oka, hogy elmegy! ez az oka mindennek: hogy nem szeretsz többé . . . hogy —

Poóts Béla a többi már nem hallotta. Mint a keselyű a prédájára, csapott a képre le s kitépve azt az asszony kezéből, egy szó, egy tekintet nélkül, hanyat-homlok rohan vele, amerről jött: üres szobákon, bolton, koporsókon keresztül, míg a raktárajtóhoz ér, mely — szerencsére, nyitva felejtődött.

Az utcán volt! . . . isten szabad ege alatt — — végre! . . . A falhoz támaszkodva, hosszan felnyögött inkább, mint sóhajtott s fáradt mozdulattal törülte le a gyöngyöző veritéket homlokáról.

— — — — —

. . . Nuczi asszony pedig — mikor látta, hogy magára maradt és minden erőfeszítése daczára végkép elvesztette az ütközetet, tehetetlen dühében és szégyenében hiszterikus sikongással dobta le magát a szőnyegre; először azt harapta, tépte, aztán a tulajdon kezét, haját és zokogva és átkozódva fetrengett így — ki tudná meddig.

... Végre, hogy görcsös vonaglása csillapult, az asszony halálra fáradtan, kábult agygyal félkönyökre emelkedett s fektében üres, réveteg tekintettel meredt a szőnyegre.

Az a gondolat és érzés nélkül való önkivület ejtette meg, amely nyomán jön a nagy érzelmeknek.

Egy teknősbéka hajtú csillant meg előtte; fölveszi, ujjai közt gépiesen ide-oda forgatja, aztán beletüzi a hajába — akár egy automata — azonképpen emeli föl azt a kis hártyaíró papírlapot is, amely véletlenül a pabráló keze alá akadt.

Tenyérére fekteti s téveteg mozdulattal végig simítja.

A papírlapon írott szavak felszivott nyoma látható; a szeme megakad rajtuk: betűzni kezdi. A szavakból itt-amott egy-egy betű hiányzik; az összefüggő mondatok természete azonban önként vezet a hiány pótlására: — az asszony tekintetében már az első szónál lobbort vet az ébredő öntudat, az érdeklődés lángja... Csaknem folyékonyan olvassa:

»Szeretem
magát, Béla
és ha megkér,
hozzá megyek
feleségül.
Zajzon Magda.«

A halálra sebzett nőstény ordítása volt az a hang, amely ekkor — nem is tudom hogyan fért ki ebből a kicsi, fehér torokból.

Talpra ugrott s az áruló papirdarabkát magasra tartva, torzult arczczal nevetni kezdett...

Később fölnyitott egy fiókot, a papírt bele zárta s ököltre szoritott jobbát fenyegetőleg rázva arra, amerre Béla elment, rekedt hangon ennyit mondott:

— Hiszen megállj! ... kezemben vagy ... megálljatok! ...

Nem ezt akarta . . .

Másnap — nem történt semmi.

Póóts doktor a szokott időben, a rendes uton ment betegét látogatni, minden elővigyázati rendszabály és a legkisebb inczidens nélkül. Pedig daczosan emelt fejével szinte provokálta a veszedelmet.

Harmadnap azonban már történt valami.

Az öreg Póótsné — szokása ellen — reggel benyitott a fiához; — mivel pedig az még szokása szerint ágyban feküdt, az öreg asszony leült az ágy szélére s minden bevezetés nélkül a betege állapotáról kezdett tudakozódni.

A doktor kissé meglepődött. Nem az érdeklődés miatt; hisz másszor is, mondhatnám naponkint, kérdezősködött a jólelkű öreg a leány állapota felől, ami meglepte, az a szokatlanul aggodalmas, titkos nyugtalanságot rejtő hang volt, melyet anyjától csak ritkán, csak fontos családi ügyek megbeszélésénél hallhatott.

A kérdéseire azonban sietett megnyugtató felelet adni: hogy a gyógyulás rohamosan halad előre s ha valami váratlan közbe nem állja magát, a leány a legrövidebb idő alatt egészségesebb lesz, mint valaha.

Póótsné elégedetten bölintgatott, míg fia ezeket mondta, azután még egy ideig szólanul ült az ágyszélen s nézett mereven, összekulcsolt két kezére, közben pedig az ajkát kétszer-háromszor is fölnyitotta, mint aki beszélni akarna, de nem tudja hol, hogyan kezdje a mondani valóját.

Egyszerre fölüti fejét és hirtelen elhatározással megfogja a fia kezét, egyenesen a szeme közé nézve:

— Ugy-e, lelkem, nem igaz? Az én Bélám, az én fiam nem lehet gazember!... ugy-e, hogy — becsületes doktora vagy annak a szerencsétlen leánynak?

— Anyám!... kiált fel Béla elsápadva.

Az öreg asszony két keze közé szorítja a fia kezét és reáhajtja a szép ősz fejét:

— Ne felelj semmit... Látom a tiszta homlokodról, hogy az a kérdés méltatlan hozzád. Bocsáss meg anyádnak én jó gyermekem.

— Anyám, ismétli a fiu, engedje meg, hogy feleljek. Engem nem sértett, nem is sérthet az édes anyám szava. Hanem a gyanuja — ha van — nem csupán engem illet... Hát csak arról akarom biztosítani, hogy amilyen tisztán az anyám lépett oltár elé apámmal, olyan tisztán akarom én is odavezetni azt, akit majd énutánam — Póótsnének fognak nevezni.

— Jaj, Béluskám, jaj, drága egy fiam, hát szeretted... elveszed? Hát mégis csak lesz menyem! áldott az isten nagy neve, hogy ezt megengedi érnem...

Alig győzte a könnyeit törölni. Béla maga is csudálatosan meghatva, egyebet sem tett, mint hogy csókolta anyja kezét: Édes, jó anyám!... mondta kétszer is.

— De hát ugyan miért hallgattál erről eddig?

— Hát tudtam én? Én csak két napja tudom igazán, hogy ő lesz a feleségem, vagy senki — ő meg még máig se tud róla semmit.

— De csak szeret? oh, mit is kérdek... már ugyan hogyné szeretne, ki ne szeretne — téged!

— Ha mindenki ezzel a két jószágos, elnéző szemmel látna!... feleli mosolyogva Béla; — de hiszem, remélem, hogy ő sem idegen hozzám... Csakhogy — nem elég ezt hinni, tudni is kell!

— Hát csak kérdezd meg tőle délig, fiam, azalatt elkészítem a szobáját; mert egy percet se szabad vesztünk: Magdának ide kell jönni lakni — még ma!

— Ide hozzánk?...

— Ide, *hozzám*; mert te, édes fiam, kiköltöztél ebből a szobából, le a kerti házikóba, a jegyesed pedig nálam lesz, míg az anyja haza jön... ha jön, — isten a tudója, mi van azzal a szegény asszonnyal, — ha pedig nem jön, hát ugyis megtartjuk az esküvőt annak idejében, akkor aztán nem lesz rám itt szükség s én megyek le a kerti házikóba. De most van; és előbb is lett volna — ha reád hallgatok a vén fejemmel. Mert — be kell hogy valljam töredelmesen fiam, hogy neked vala igazságod, mikor az emberek csúf száját emlegetted. Te csakugyan jobban ismered a világot, mint a szegény öreg szüléd; bizony gonosz az, gonosz... mert a nyelvére vett téged... a leánynyal. Nézd ezt az ocsmány levelet.

Egy helyben földadott, névtelen levél volt, a mit Póótsné a fiának nyujtott.

Kusza vonásokkal s a helyesírás nyügének teljes mellőzésével volt a papírra vetve a »közvélemény«, amely — a levél szerint — megbotránkozik, hogy a becsületben élt és istenben boldogult Póóts Ferencz fia — bizonyára tiszteletreméltó anyjának a tudta nélkül — jár naponkint, a gyógyítás ürügye alatt, szeretkezni egy eltévelyült leányhoz, kinek a tulajdon édes anyja azért utazott el s hagyta őrizetlenül a lányát, hogy az ilyen módon egy köztiszteletben álló család fiát behálózva, fejkötő alá juthasson... A levél írója csak »szívbeli kötelességet« teljesít, mikor barátságos indulattal fölnyitja szemét özv. Póóts Ferencznének és ezzel alkalmat ad, hogy anyai hatalmánál fogva a közmebotránkozásnak véget vessen. Még talán-talán nem egészen késő: tiltsa el fiát »attól a háztól«... ha nem teszi, ám lássa a következményeket! a levélíró mossa kezét! mint Pilátus — —

Aláírva:

»Egy valaki, aki a Póóts család becsületét a szíven viseli.«

(Folytatjuk.)

FÉLMULT IDŐKBŐL.

Egy husvéti tojás története.

A hatvanas években sokkal jobban összetartott még a *pesti*, nem budapesti, társaság, mint manapság. Kevesebben voltunk, jobban megértettük egymást. Azután meg az ezerféle politikai pártárnyalat sem képezett választófalat a családok és jó ismerősök közt.

A farsangon táncoltak az *Európa* bálokon, ha pedig jött a bőjt, hol egyik hol másik főrangú család adott estélyt, ahol fecsegték, énekeltek, zongora mellett néha egyet-kettőt fordultak is.

Estélyeket mondom, mert akkor még nem létezett a társadalmi élet legrettenetesebb robotja: a *jour*, és ha délután jöttek össze az emberek, azt minden affectatio és párisi majmolás nélkül uzsonnának mondták. A hatvanas évek elején temérdek szép lány volt a pesti társaságban. Orczy Irma, a későbbi Károlyi Viktorné, Wass Emma, Königsberg Irma, Vay Leonie, akit csodálatos aranyszínű haja miatt *Loreleynak* neveztek, Forgács Eliz, ez utóbbi inkább rendkívül érdekes volt és élénk szellemével minden összejövetelnek éltető eleme.

A lányok legszívesebben jöttek össze Gyürkyék bálvány-utcai lakásán, ahol az excellenciás asszony akkor a Nádasdy-ház egész első emeletét birta. Gyürkyék-nél is volt két vidám leány, Lilla és Malvin, akik örömmel látták maguknál lány-társaikat, és a bálvány-utcai kis fehér szalon gyakran viszhangzott halk, sutogó csevegéstől, vidám csengő kacagástól.

Különösen husvét táján volt élénk a kis szalon. Ilyenkor a lányok nagyba készültek a locsolódásra és bizalmasan mondták el egymásnak, a társaság melyik gavallérjának szánták a legislegszebb piros tojást. Selyembe, bársonyba burkolt, cifra tojások nem igen voltak akkor. A dragánt tojás járta, a mi kétfelé nyílt és belsejében vagy egy átnyílt sziv vagy egy oltár, rajta égő szívvél divatozott.

A józsef-téri régi Kugler, meg az uri-utcai Fischer volnának a megmondható: selymes haju, ragyogó szemű szép mánás kisasszonyok hány ilyen piros tojást vásároltak a nagy héten.

Mint mindig, 1862 tavaszán is készülődtek a Gyürky lányok a husvét-i locsolódásra és készen voltak már a piros tojások is, a melyeket a kiválasztott gavallér kap majd. A kis fehér szalonba összeültek a barátnők és elmondták: Ez a himes tojás az Orczy Felixé lesz, ez meg a Bohus Laczié, ez a Nyéki Gyuláé és így tovább.

A ház egyik leánya egy daliás gentry ifjuba volt szerelmes. Anyai ágon a legrégibb erdélyi arisztokracziával volt rokonságban és ereiben Apaffy Mihály fejedelem híres kancellárjának, Teleki Mihálynak a vére folyt. Apósa gróf lett, már ő maga is, sőt bátyja *fiaira is kiterjesztette rangját nemrégén a királyi kegy*.

Husvét első napján — akkor még nem május elseje volt divatban az arisztokracziánál — az egész társaság kikocsizott a városligetbe. Andrássy-utnak hire hamva sem volt még akkor és a Király-utca hepe-hupás rossz kövezetén robogtak tova a nehéz, cziperes családi hintók, a fiatal urak akkor divatozott, nyaktörő magasságu ameriquainejei.

A köröndnél, ahol akkor egy rossz Ringlspiel is volt, tartottak állomást a kocsik és a százados fák árnyában elhelyezett székeken ülő szép asszonyoknak, lányoknak, ott bókoltak, udvaroltak a régi híres gavallérok, Wenckheim Béla, az öreg Szápáry Tóni, meg Almásy Gyuri.

Micsoda pompás kiállítás volt ez a körönd akkor a szépségeknek. Ugy, hogy egy izben, a Pesten járó Orániai herczeg látva itt az összegyűlt mánásnőket, azt mondotta, hogy csak azért érdemes Magyarországra jönni, hogy két olyan, minden szépség galériát megsegyenítő beautét láthasson, mint a minő Odeschalchi herczegné és Kray Mari, gróf Zichyné.

Szép tavaszi nap volt az 1862. év husvét vasárnapján is és a talpig magyar ruhás, daru tollas, sallangos szűrőbe öltözött deli leventék pompásan festettek a nők világos, mosolygó toilettejei mellett. A Gyürky lányok Forgács Elizzel sétálgattak, mikor csak hozzájuk csatlakozott Bohus Laczival a Malvin ideálja.

— Na Malvinka — szól az ifju, aki magyar szokás szerint ágról-végről rokonságot is tartott Gyürkyékhez — csak készüljenek előre, holnap odajövünk és *agyonöntözzük* magukat.

Malvin mosolygott, nagyon szépen, szeliden tudott mosolyogni és nyájasan viszonzá:

— Hát ha nem is *agyon*, de elvárjuk a megemlékezést...

Érezte, hogy szíve hangosan dobog és eszébe jutott, hogy otthon már napok óta rejteget szekrényében egy különösen szép, kétfelé nyíló piros tojást, amelynek belsejében két csókolódó galamb ül és szárnyait védőleg terjeszti egy oltárra helyezett sziv fölé. Oh! ha végre megértené szíve bálványa ezt a jelképes beszédet és ő megtudhatná, hogy a világ legboldogabb vagy legboldogtalanabb teremtese lesz-e. Akkor még nem tudták a lányok: mi a flirt, és ha egy ifju egy hosszú farsangon át kitüntette őket, ezt készpénzzel vették. Ma már nem tartanak ennyit a hosszú, mámoros bál-i éjszakák alatt elsuttogott bókokról, sőt arra is rendesen el vannak készülve, hogy az veszi őket feleségül, aki legkevesebbet udvarolt és általában nem is táncolt velük.

Husvét hétfőn már kora reggel nagy zaj, lármá verte föl a bálvány-utcai Nádasdy-házat, úgy, hogy a Frau Demeter, a házmesterné, nem tett egyebet, mint söpörte a vizes lépcsőket és szidta: »*Dö schlamperte Wirtschaft*«-ot, azt, hogy az excellenciás asszony megengedi, hogy a Franz, a vastag kammerdiener, meg az inasok nagy kupákkal öntözzék a nógrádmegyei szolgálókat, akik bokorugró szoknyaikban, czéklavörös lábszáraikkal éktelen ordítóztatást vittek véghez a kapualjban.

Tíz óra tájban aztán kocsi kocsi után gördült a kapu elé és egymás után szálltak ki a jeunesse d'orée tagjai; csöngő-bongó sarkantyuk végigpereregtek a lépcsőházban és az attila-zsebből kikandikált egy-egy kristály flaçon, tüllel bekötözött karcsu nyaka.

Jöttek sorba Riedl Béla, Nyéky Gyula, br. Perényi Károly és végül Malvin szíve bálványa, aki, ígéretéhez képest nem egy, de három flacont is hozott magával. És megeredt ősi szokás szerint a locsolódás. Kacagás, visongatás töltötte be a lakást és a selyem és bársony butorok között nem maradt egyetlen egy darab sem szárazon.

A gavallérok egyik szobából a másikba kergették a lányokat, végre Malvin, egerutat véve, a komorna szobáján kimenekült a nyitott folyosóra. A gentry ifju utána. A gyors futásban kisiklott kezéből a kristály flaçon és darabokra tört szét a folyosó márványán. Malvin kacagva állt meg a folyosó másik oldalán és pajkosan kiáltotta vissza:

— Most öntözzön meg, ha tud!

Az ifju már nagyon belémelkedett a multságba, bántotta is a lány ingerkedése és hirtelen beszaladvá a komorna szobájába, fölkapta az asztalon lévő vizes kancsót és Malvin után rohanva, az egésznek jéghideg tartalmát ráöntötte a leányra. Szinte vaczogott a szegény

Malvin átázott ruháiban, a hűvös tavaszi szélben, de azért forrt a vére és tulbaldog volt, mert hiszen a szeretett ifju egész délelőtt csak vele foglalkozott és mikor a piros tojást átvette, olyan édesen nézett rá, hogy Malvin akár a jeges tengert is átuszta volna a kedvéért.

Másnap nagy láza lett Malvinnak. Gyorsan elhívták Balassát, a híres professort, aki orvosságot rendelve, komolyan rázta fejét:

— Nagy, szörnyű nagy meghülés...

Aztán kimenet odasugta a régi, meghitt komorna fülébe:

— Vigyázzanak Rózi lelke nagyon, félek, hogy szomorú vége lesz a husvéti mulatságnak.

Balassa, aki ritkán tévesztett diagnózist, jól sejtett. Malvint a láz nem hagyta el többé, köhögni is kezdett és egy szép napon megjelent hófehér, puha batiszt zsebkendőjén az a bizonyos *piros folt*, az a mi rendesen a végnek kezdete. Anyjának gondos ápolása, a leghíresebb tanárok, idegen égalj, semmi sem tudták megmenteni a szegény leányt. Napról napra fogyott, sorvadt és végre, midőn az ősz hirnökei, az első sápadt levelek megjelentek a József-téri sétány faín, már annyira rosszul volt, hogy Balassa halálának óráját is megmondta. Ekkor odahívá magához legjobb barátnőjét, Forgách Elizt és lázas, forró ajkát füléhez hajtván, suttogá:

— Ott a szekrényemben van egy elhervadt ibolyacsokor, azon a husvét-hétfőn hozta nekem ő, a mikor olyan boldog voltam... Mellette van egy összetört kristály flakon, tegyék ezt a koporsómba. Az ő kezében volt, édesebb lesz így az a hosszú, az az örökös álom...

Néhány nap múlva a családi sirbolt enyhet adó homálya fogadta be a szegény, kiszenvedett leányt. Eliz teljesítette barátnője kívánságát és a kívánt tárgyakat betette koporsójába — nem sejtve akkor, hogy ő rá még szomorubb sors vár s hogy önkéntől fog meghalni.

A véletlen sajátos szeszélye volt-e, vagy a halott leány emlékezete, a gentry ifju nem házasodott meg soha. Életét a közéletnek szentelte és egy nagy alföldi város ujjáalkotása, fölvirágozása fűződik nevéhez.

A Gyürky Malvin szomorú esete után azonban hosszú időig nem folyt a locsolódás olyan vigan a főuri szalonokban — ma pedig, mint annyi régi, patriarkális szokás, majdnem egészen kiment a divatból.

Vicomte Letorière.

INNEN-ONNAN.

☆ **Egervár viadala.** Okos ember nem megy pártvacsorára, még ha azt ingyen adják is. Annál kevésbbé megy, ha terítékjét két forintjával mérik. Ámde okos ember az egész világon sincs sok s Budapest VII. kerületére éppen vajmi kevés esik. Ez az, a mit a vigadó vendéglőse *Egervári* ur nem tudott, mikor a minap nála rendelték meg a VII. kerületi kormánypárt választási közvacsoráját. *Egervári* ur, a legnagyobb lojalitással, végtelenül tulbecsülte a VII. kerületet s különösen annak kormánypártját. Azt hitte, hogy az tulnyomó részben okos emberekből áll, akik a két forintos pártvacsorára a vigadóba elfáradni semmiesetre nem fognak. Néhány szájas kortes, harsány tósztozó s egy-két tucsat klikk-ember jön majd el — gondolá *Egervári* ur — már amint ez pártvacsorákon rendesen szokás. Egyszóval: megrendelik s megfizetik a pártvacsorát hatszáz usque ezer személyre s lesznek és isznak-esznek legfeljebb száz. Tapasztalt vendéglős már ilyen kalkulus szerint készül. Terített ezre, főzet százra, pezsgőt ad ötvenre stb. Amit különben két forintos teríték mellett emberséges ember semmiféle vendéglőstől soha rossz néven nem vehet. És jól is lett volna minden, ha a VII. kerületben csakugyan olyan sok

volna a pártvacsoráktól irtózó okos ember, mint az optimista emberbarát és vigadó-vendéglős feltette. Hanem a pártvacsora estéjén kisült, hogy *Egervári* ur ebben nagyon csalódott. Jött száz pártvacsorázó, és még száz... és megint két, három, négy száz... és jött ezer. Uramfia, ez két forintjával mind vacsorázni, pezsgőzni és szivarozni akar itt? — Igen, azt akar, óh, elbusult vigadós! És ugyanazt akar még ezer VII. kerületi, aki már nem fér be a termekbe. Sőt hirlik, hogy az egész VII. kerület a zuglóval, a szegények házával és a két nagy zsinagógával együtt megindult s jön, hömpölyög, mint szörnyű áradat a vigadó felé, hogy pártvacsorázzék, pezsgővel és szivarral. A pinczerek és ajtónállók elbarikádozzák a vigadó bejárásait, de a lenn feketélő pártvacsorázhatnám ezerek sötét elszántsággal készülnek az ostromra. *Egervári* ur sápadtan vonul várának belső erődítményei közé s fülelve várja a baljóslatu fejleményeket. Időnként fel-felriad: »*miért zug a lömeg?*« — Mert nem ivott s nem evett, hangzik a felelet... Aztán már csak a VII. kerület csata-kiáltása, a rohanók dobozása s a fegyverek csattogása hallatszott. Fegyver volt minden, különösen a pezsgős palaczk. Szerencsére ilyen rettenetesen kevés akadt a pártvacsora és viadal színterén. A védelem csekély számu zsoldosadát pillanat alatt elsöpörte a roham. Maga *Egervári* ur csak úgy menekült meg, hogy átöltözött VII. kerületi kormánypárti választónak s a rohanók közé vegyülve, ő maga is torokszakadtig ordítá: Vacsorát! pezsgőt! szivart!... Mi történt volna Oroszországgal, Európával s az egész világgal, ha a nagy Napoleon seregét Moszkvából vissza nem kergeti a rossz élelmezés, az éhség fenyegető réme? Ezen okoskodni ma már hiábavaló dolog. — A faktum, denique az, hogy a legdiadalmasabb nagy seregnek is vissza kell onnan vonulni, a hol nincs mit ennie. Éppen így járt a VII. kerület is, miután már diadalmas rohammal megvívta volt *Egervárt*, azaz a vigadót. Nem találván a meghódított területen éppen semmi enni valót s még ital dolgában is teljes szükségét szenvedvén — az éhes, szomjas emberáradat, étlen, szomján amint jött, elvonult. S *Egervári* ur úgy néz ma végig, a vigadón, mint IV. Béla Magyarországon a tatárjárás után.

* * *

☆ **Bomba-számla.** Hazafias adófizetői aggodalommal olvasom, hogy éppen a mi hadihajóink nagyon is bombázó kedvben vannak Kréta öbleiben. A többi öt nagy hatalom hajói, ugy látszik, tisztes távolságból csinálják csak azt a buta blokádot. Hanem a mieink egészen komolyan veszik s mindig ott setténkednek a part közelében, hogy a felkelők rájuk lövöldöz-hessenek, ők meg viszont ráparancsolhassanak Krétára, hol husz, hol nyolczvan, hol százötven kisebb-nagyobb löveget. Tudják-e kérem, hogy mibe kerül egy-egy lövés olyan hadihajó-ágyuból? Nos hát, a legolcsóbb lövés is o. é. 32 frtba; a legdrágább azonban o. é. 100 frtnál is többbe. A többi nagy hatalom hadihajó-parancsnokai tudják, hogy mért takarékoskodnak olyan okosan a lövegekkel. Hát mért nem takarékoskodnak a mieink is? Mi a manónak lövöldözik el a tengernyi pénzt semmiért? Ha még valami hasznocskát remélhetnénk ott Krétán! De hiszen éppen mi, tisztán csak az ugynevezett *európai konczert* iránt való önzetlen szerelemből veszünk részt abban az egész izetlen és czéltalan játékban, melynek Kréta blokádjá a neve. De, ha már olyan buzgón ágyuzunk, bombázunk ott Kréta körül, legalább követnők a praktikus angol-rendszert. Az angol-rendszer ugyanis az, hogy amint valamely angol hajó egy-egy várost összebombázott, beküldi a város polgármesterének — ha ugyan azt is agyon nem lőtte — vagy az illető kormánynak a bombázási-számlát. Ingyen az angol nem lő össze semmit. A bombázási-számlán jó borsosan számítja fel a harcziás akció összes költségeit. Ennyi meg ennyi puskapor — ennyi font sterling; ennyi meg ennyi löveg ilyen meg ilyen kaliberű, a ennyi — ennyi font sterling; az ágyucsövek kopása — ennyi; munkabér a töltésért s ágyuk kezeléséért — ennyi; stb. stb. — ennyi meg ennyi; summa summarum —

ennyi. Rendesen még nyer is az angol tekintélyes összegecskét az egészen. Ugy véli, hogy teljes joggal, mert a vállalkozót szivességeért és kockáztatásáért megilleti bizonyos tiszta haszon. De édes Istenem, mi a mi tiszta hasznunk abból, hogy drága lövegeink belevágódnak Kréta partvidékének kietlen szikláiba? S mit nyerünk még azon is, ha a bombáink lefektetnek vagy három felkelőt, a kiknek darabja körülbelül ezer forintba kerül a monarkianak?

* * *

△ **Esik eső karikára...** Alig két esztendeje, hogy hazáját szolgálja Kossuth Lajos fia és körülbelül ugyanannyi ideje, hogy keményen megmondtam neki a véleményünket. Oly időben tettem ezt, mikor még felségsértés és hazaárulásszámba ment nem hasra vágódnai a Kossuth Lajos fia előtt. S meg van az a szomorú elégtétel, hogy azóta az én kemény véleményem nagyon sokak meggyőződésévé vált, míg én magam békeségesebben kezdtem róla gondolkodni. Mert akkoriban én inkább a rossz politikust és önhitt embert láttam benne, most azonban már felismertem benne a doktrinért és az uri embert. Amit tesz, az mind tiszteletreméltó ügyetlenség, de gavalléros és művelt. Azért nem tudtam örülni, hogy a lelkes körutazáshoz szoktatott Kossuth fiu Kolozsvár részéről meghívást kapott az oda nem jövetelre, mivel ott Bartha Miklós és Ugron Gábor van otthon, akiket Kossuth Ferencz egyszerűen kivert a házukból. S nem is csodálkoztam rajta, hogy Kossuth Ferencz ebben a visszautasításban nem politikai dezavualást lát, ami természetesen a Bartháék pátriájában, hanem udvariatlanságot: nem illik vendéget visszautasítani. Hej, az udvariasság, be szép dolog volna ez a politikában, de hála istennek, lehetetlen. Ezt a gavallér erényt Kossuth Ferencz be akarta vinni a magyar politikába, de ahol sikerült, nem volt benne köszönet. A legudvariasabban ő tette örökössé a függetlenségi párt szakadását; nem Bánffy, hanem az ő udvariassága tizedelte meg az Ugronpártot s az ő udvariassága teszi a nagy függetlenségi pártot a kormány leghivebb mamelukjaivá. Ha függetlenségi ember volnék, átkoznám ezt az európai udvariasságot, ezt a kocsonyás objektivitást, ezt az elveket tisztelő erőtelenséget. De mint nem függetlenségi ember is igazat kell adnom Barthá Miklósnak, aki most úgy beszél Kossuth Ferenczről, ahogy én beszéltem róla hazafi pályája első körutazásakor. És sajnálom kell, amiért még akkor is igazam volt, mikor már magam is átlátam tévedésemet s hogy Kossuth Ferencz ma, a mikor már Kossuth Ferencznek kezdik őt nézni a jobb szeműek, még mindig a Kossuth Lajos fiának hiszi magát. És Jánosdiban, mikor beszédje közben esni kezdett az eső, levette a kalapját és szavalt:

Esik eső karikára,
Kossuth Ferencz kalapjára...

Nem merem folytatni a citátumot, mert Kossuth Ferencz oly tágra értelmezi elsőszülött jogát, hogy szinte meglopja a halottat. Mert ennek a nótának a tulajdonjogát magával vitte sirba az, akire csinálták. És Kossuth Ferencz — félek — még igen sok bajt fog magának és elvtársainak szerezni, ha nem szünik meg az a jó fiu lenni, aki egyre csak édes apjára emlékezve, magáról megfeledez.

* * *

☆ **A perai üzletek.** Nem szeretném, ha mostanában üzletet volna Perában. Mert úgy látom az újságtáviratokból, hogy Perában az üzletek igen keveset vannak nyitva s igen sokat vannak zárva. Mióta elkezdtek Konstantinápolyban mozogni az örmények s különösen, amióta a görög-török konfliktus elmérgesedett, Perában az üzletemberek egyebet sem csinálnak, mint hogy sietve zárják be üzleteiket. Mihelyt Konstantinápolyban agyonütnek néhány örményt vagy görögöt (s naponként ütnék agyon néhányat néhányszor) mindjárt kész a pánik Perában! Kiki menekül az utcákról s bezárják hamarosan az üzleteket.

Ha megjelen a rendőrség, hogy elnyomja a zavargást — Perában még sietősebben zárják be az üzleteket. No és ha katonaság tűnik fel a láthatáron, akkor Perában éppenséggel eszük nélkül zárják be üzleteiket a kereskedők. Ez sem akadályozza ugyan meg, hogy a szimpátikus muzulmán mob időnként ki ne foszson Perában egy-egy sor üzletet, de a perai kereskedőknek mégis némi lelkiismereti megnyugtató szolgál, hogy ők legalább bezárták az üzleteiket, mielőtt a mob azokat kirabolta volna. Tekintve, hogy a zavar és lázongás a Boszporus partján permanens, tán okosabb is volna Perában az üzleteket egyáltalán ki sem nyitni. De, ha azokat ki sem nyitnák, nem volna mit sietve bezárni a kritikus pillanatokban. A heves törökbarátokat, akik pedig éppen Magyarországon szép számmal vannak, bátorodom tisztelettel figyelmeztetni, hogy jelenleg Perában bizonyára igen olcsón lehet üzleteket vásárolni. Őszintén kívánnám nekik, hogy üzlettulajdonosok lennének Perában. Különösen kíváncsi vagyok, vajjon Vámbéry, ha valami szép kirakatos üzlete volna Perában, tartana-e még felolvasásokat Európaszerte a török állapotok és a szultáni uralom dicsőítésére?

* * *

☆ **A görög-török háború.** Ez az ördög sem lehet még olyan fekete, mint aminőnek festik. Megveszem most csütörtökön a *Magyar Esti* lapot egy krajczáron, csupán azért, hogy elolvassam benne a görög-török háború legújabb borzalmait. Kinyitom a lapot s mindjárt szemembe tűnik vastag betűs, »A görög-török háború« című rovata. Olvasom ebben a rovatban az első szenzációs táviratot. És íme ez Bécsben kelt s az van benne, hogy ő felsége ma végezte a burgban 12 aggasztánon a szokásos lábmossást, a főherczegek s egyéb notabilitások jelenlétében. No, ha ez az egész baja a görögöknek és a törököknek, akkor emiatt még nem kell egymást halomra gyilkolniok... De nézem tovább a háborus rovatot. Itt van egy másik távirat Londonból kelteve. Hát ebben meg az van, hogy Pretoriában a főtörvényszék a vitlandi újságnak, »The Johannesburg Star«-nak betiltását nem hagyta jóvá s így az most ismét mindennap megjelenik. No, ugye, ez sem valami szörnyen háborus hír? Különösen pedig, mi közük a görögöknek és törököknek a tranzvaali sajtószabadsághoz? Emiatt csak nem fognak háboruszkodni?... Aztán volt még a háborus rovatban egy igen kompakt nyomású athéni távirat. De ebben is csak az volt, hogy a görög hadügyminiszter valami pukkanó szerrel töltött levelet kapott, melynek azonban semmi jelentősége nincs. Hát vigyen el engem az ördög, ha még ez a hír is arra engedne következtetni, hogy csakugyan kitört már a görög-török háború... Nem; valameddig a görög-török háború rovatában bécsi aggasztánon lábait mossa ő felsége, valameddig a tranzvaali »Star« betiltását vonja ott vissza a pretoriai főtörvényszék s valameddig csak a görög hadügyminiszter levele robban s az is minden jelentőség nélkül — addig még nincs görög-török háború.

* * *

△ **Kolumbusz tojása.** A nagy összeférhetlenségi mozgalomba beleszóltott egy röpirat, mely aligha sok vizet fog megzavarni, mivel fején találta a szöveget Valami Érkövi Sándor irta, (álnév, mikor igazi neve alatt a legokosabb ember is restel okosat mondani) s körülbelül erre lyukad ki: tisztelt honatyák, minden baj onnan való, hogy önök tegeződnek a miniszterekkel s befolyásuk van. Ez sem a minisztereknek nem kedves, akiket önök unós-untalan zaklatnak a protekciójukkal, sem önöknek, akiket a választók zaklatnak megbízásaikkal. Szüntessék be a befolyásukat és önök is megmenekülnek a sok lótas-futástól, a miniszterek is a zaklatásuktól és a közmorál egy csapásra megtisztult, a bankár bátran lehet képviselő, mihelyt a minisztertől nem kér semmit s a választó is meggyőződése szerint szavaz, mihelyst tudja, hogy akárki a képviselője, nem várhat tőle semmit, — Egyszerű, világos és igaz ez, mint a Kolumbusz tojása. És épen azért nincs reménység, hogy

a röpirat papirosáról átmenne az élet valóságába. Mert a tisztesség a tisztelt Házban is csak arra való, hogy emlegettsék és a sok látó között alig van egy, aki nem rettegne kívánságai teljesítésétől.

* * *

* **A kapitány.** Negyven éves szolgálat után, de még java férőkorában, saját kérelmére, küldte nyugalomba a legfőbb katona: *Grünbaum Albert* csász. és kir. századost, a Ferencz József-rend lovagkeresztjével ékesítvén az ő műkatonáját, akinek a budapesti térparancsnokságnál elfoglalt bizalmi természetű állása maga is kitüntetés volt. A nagy szolgálati időnek az a magyarázata, hogy közlegénység napjain kezdődik, mert a fővárosi társaságnak ez a kedves és tisztelt alakja a legelső sorból, minden kedvezmény nélkül, emelkedett föl vaserővel és vasszorgalommal. Amilyen *selfmademan* katonának, olyan magyarnak is, mert morva létére itt tanult meg magyarul, itt szeretett meg bennünket és szeretette meg magát, még azokkal is, akiknek egyébként rettegett réme volt: az önkéntesekkel. Mert, amilyen kérlelhetetlen tudott lenni egy-egy harcias tartalékos iránt, aki ragyogó tavaszi napon állra bocsátott viharshíjjal udvarolta végig a váci-utcát, olyan művésze volt annak, hogy példával és biztatással, alkalmazkodással és előzékenységgel megteremtse azt a viszonyt, mely a polgárság s a katonaság között annyira kívánatos. Ez a polgári társaság most örvendve nyitja meg sorait a nyugalomba térő derék katona előtt, aminthogy a napi sajtó is ritka melegséggel emlékezett meg az ő napjáról. De nekünk külön jogczimünk is van az üdvözlésére, mert most leleplezhetjük: a százados ur az a bizonyos Muki kapitány, akiről a mi rossz nyelvű *Emma* barátnőnk annyi gonosz históriát tudott elmesélni. Mert a kapitány nemcsak a térparancsnoknak volt bizalmasa, hanem a pesti szép lányoknak meg asszonyoknak is; a Margitszigeten meg a Svábhegyen mindig egész lánynevelő veszi körül, a kaszárnnyabeli lakása pedig valóságos iparművészeti muzeuma az asszonyi kézimunkáknak, melyek mind az ő kifogyhatatlan szivességének gyöngéd nyugtatványai. A felség köszönete, a bajtársai becsülése, a közönség elismerése és negyven munkás év sikerei kísérik Grünbaum Albert századost a magánéletbe.

Művészet.

Krisztus a keresztfán.

Nagypénteken — hangulatkeltő napon — nyílt meg újra a Feszty-panoráma, hogy ezuttal bajor festők munkáját mutassa be, a *Forsch* és *Krieger* grandiozus Krisztus-képét. Ez a kép voltaképen halottaiból támadt föl. *Piglhein*, a nagy bajor piktor megfőstötötte volt ezelőtt s aratott vele dicsőséget egész Európában, de az óriási kép Bécsben a tűz martaléka lett. Tanítványai és akkori segítői a mester halála után belefogtak az újra föltésésbe s hozzájuk csatlakozott *Fugl Gebhard*, aki a kép főcsoportját festette meg.

A hatás, amit a körkép gyakorol, valóban megkapó. A nagy tragédia minden részlete plasztikusan, kelet szimpójában, históriai hűséggel tárul a néző elő, az előtér plasztikus dekorációja észrevétlenül foly át a vászonba. Az alakok, egyes csoportok élénkek, színesek és mozgalmassak. A főcsoport, Krisztus a keresztfán, a két lator között, alatta a római katonák, Mária, Magdolna és mások a szentképek borongó hatásával vannak. A nagy esemény meg hiven tükröződik vissza a felvonuló, csoportosuló nép mozgalmában, izgatottságában és szomorúságában.

A figurális résznél is megragadóbb azonban a körkép tájfestése, különösen Jeruzsálem városa, mely egész nagyságában és gazdagságában, históriai hűséggel és a leggondosabb részletezéssel tárul a néző elé. Ehhez foghatót tökéletességgel dolgában keveset láttunk.

Nemkülönben gyönyörű a képnek figurális tekintetben majdnem teljesen elhanyagolt hátulso része, ahol egy felvonuló karaván és a lelkiháborgásában tévelygő Judás Iskariathon kívül épen csak a keleti természet nyílik meg előttünk, kövér színeiben, dus vadságában.

Kitűnő színhatásokban bővelkedik az egész kép. A főcsoport földöntúli fényben uszlik, mely rávetődik Jeruzsálem városára s a mögötte elhúzódó hegyekre is. Az ég, uszó báránnyelűvel, a zsidók és rómaiak színes ruházata élénké és változatossá teszik a hatását.

A *Krisztus a keresztfán* igazi művészi alkotás és megtekintése a legtisztább műélvezetet nyújtja. Kétségtelen, hogy nálunk is azt a megérdemelt sikert fogja aratni, mint másutt.

Czimképünk egy részletét mutatja be, a feszülettől balra eső csoportot, mely egyike a kép legmozgalmasabb részleteinek.

Vernissage. A műcsarnok tavaszi tárlata e héten nyílt meg, számbélieg nem nagyon gazdag, mindössze 388 képből áll, de annál tökéletesebb elrendezés dolgában. Lesz alkalmunk a tárlat ismertetésével részletesen szolgálni olvasóinknak, ezuttal épen csak a megnyitását akartuk hírül adni.

IRODALOM.

Az összeférhetetlenség. *Fabricius* álnéven valaki nagyon aktuálisan s nagyon okosan szól hozzá ehhez a kellemetlen kérdéshez, amely kétszeresen kellemetlen: azok számára is, akik respektálják, azok számára is, akik megkerülik. Az ismeretlen, de nagy vervevel és szép apparátussal dolgozó publicista természetesen szintén nincs elragadtatva attól az üzleti fölfogástól, melybe a parlamentünk belekeveredett, s éles elmésséggel állítja szembe a hivatalnokok filiszter-sorát a honatyák muszáj-urakodásával. De persze, kautelák nélkül abba a táborba nem áll be, amely oly szívesen kiált *delendumot*, ha evvel borsót törhet a felebarátja orra alá. Elvégre ne feledjük, hogy nemcsak az összeférhetetlenségi törvény, de magáról az összeférhetetlenségről való fölfogás is olyan időkből származik, amelyekben iparnak s pénzgazdaságnak nyoma sem volt nálunk, s érdekes, hogy a földdel való gazdaságot s vagyonszerzést már akkor is kivonták az összeférhetetlenségi elv szigorúsága alul. A *Fabricius* elmés és színes brochureje, mely az idevágó történeti és külföldi törvényhozási adatokat is egybefoglalja, becses előmunkát a meghozandó új törvény számára, a mi vérszegény publicistikánkban meg éppen számottevő munka. Ára 1 korona.

Bessenyei Szél Farkas, a debreczeni tábla tudós elnöke egy roppant érdekes kis füzetben értekezik barátai előtt a *becstelenítésről s a bíróság előtti megkövetésről Debreczen város régi jogában*. Jogásznak s nyelvésznek egyaránt gyönyörűséges olvasmányok e nagy gondnal és céltudatosan összeállított régi jegyzőkönyvi kivonatok, mert szép jogi felfogásukban, mint a nyelvük saját zamatjában hű kifejtői az érintetlen magyar gondolkodásnak. A nyelvtörténeti szótárt is gazdagítja egy félig ismeretlen szóval, a *szavaty*-tyal, a mely körülbelül *becsületbe vágó kósza hirt* jelent s a debreczeni régi bíráskodás jogi terminológiája velősen és kifejezően él vele. Ebből származik a

szavalos, mellyel a mai terminológia már más értelemben él és a *zavagy* szó, a mely hirbe esést meg keveredést is jelent. A régi levéltárakban s jegyzőkönyvekben sok ilyen értékes anyag hever kiaknázatlan s a Széll Farkas tudásának, leleményének háládatos terrenumul szolgálnak.

KÖZGAZDASÁG.

Az Első Magyar Gazdasági Gépgyár Részvénytársaság e héten tartotta a közgyűlést Weisenbacher Endre elnöke alatt. Az igazgatóság jelentését *Kellner Antal* vezérigazgató terjesztette elő. E szerint a vállalat ismét örvendetesen fejlődött. Az építkezésekkel és berendezésekkel eszközölt rendkívüli beruházások folytán a törlesztési alapra 87,078 forint 84 krajczárt fordítottak, úgy, hogy ezzel a törlesztési (értékleírasi) számla 251,467 forint 56 krajczárra emelkedett. A lefolyt év 94,693 forint 61 krajczár tiszta nyereséggel zárul. Ebből — az napszabályszerű levonások után — az április hó 1-én esedékes 8. számú szelvényt darabonként 10 forintjával váltják be. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette, az igazgatóság javaslatát elfogadta és a fölmentvényt megadta s egyszersmind az eredményes üzletvitelért a vezetőségnek köszönetet mondott.

A budapesti villamos városi vasut részvénytársaság e hó 14-én tartotta évi rendes közgyűlést *Falk Miksa* elnöke alatt. Az igazgatósági jelentés szerint az 1896. évben a bejárt kocsik kilométerek száma 9000,000-rel több volt az előző évinél; a szállított személyek száma 5.114,724-el haladja meg a múlt évben kimutatott számot; az elért bevétel pedig 374,858 frt 70 krral nagyobb. Megemlékezik a jelentés a történt befektetésekről s arról, hogy a múlt évi közgyűlés határozatához képest gondoskodott az igazgatóság az 1 millió forint névértékű elsőbbségi kötvények kibocsátásáról, melynek eredménye a legközelebbi mérlegbe lesz fölveendő. Jelentést tesz még az igazgatóság az építendő új vonalakról s aztán javasolja, hogy a mérleg szerint kimutatott 700,696 frt 52 krnyi tiszta nyereségből vonassék le a részvények osztalékául adandó öt százalékot kitevő összeg, amely 49,287 darab 100 forint névértékű részvény után 246,435 frt, a további levonások után fennmaradó összegből 7% felülosztalék fizetendő. E szerint a részvényeknek az 1896 évi osztalékról szóló 6. sz. szelvényét 12 frttal (12%), az élvezeti jegyek 4. sz. szelvényét pedig egyenkint 7 frttal váltják be április hó 15-dikétől kezdve. — A közgyűlés a jelentést tudomásul vette, az igazgatóság javaslatát elfogadta s a fölmentvényt minden irányban megadta. Hozzájárult a közgyűlés az elsőbbségi kötvények kibocsátása folytán szükségessé vált alapszabály módosításához s egyhangulag megválasztotta a most kilépő *Falk Miksa dr., Kohner. Ágost, Lukács József* és *Wörner Adolf* igazgatósági tagokat.

„Az Assicurazioni Generali” biztosító társaság tegnap tartotta Triesztben évi rendes közgyűlést és elhatározták, hogy az 1895-ik évi 340 frankkal szemben az 1896-iki üzletévre 360 frank osztalékot fizetnek.

A Foncière pesti biztosító intézet igazgatósága elhatározta, hogy az e hó 30-án tartandó közgyűlésen hét forintos osztalék kifizetése iránt fog indítványt tenni. A múlt évben ugyanannyi volt az osztalék.

„Az Anker” élet- és járadék biztosító társaság e hó 13-án tartotta meg XXXVII. rendes közgyűlést Bécsben. Az üzleti jelentésből kitűnik, hogy az 1896. évben 10.543 ajánlat 28,005,805 forint tőkével és 11.442 forint járadékkal nyújtott be és 7996 szerződés 21,481.388 frt tőkével és 11.601 frt járadékkal meg is kötött. Az év végén 84.347 életbiztosítási szerződés 236.195.048 frt tőkével és 119.617 frt járadék, továbbá 373 balesetbiztosítási szerződés 2,999.991 frt, illetve 3,080.875 frt tőkével és 1446 frt napi kárpótlással volt érvényben. A biztosítéki alapok, amint az évi jelentésekből kitűnik, a tőke- és járadék biztosítások 16, 800.070 frt tartalékából a garantizált túlélési csoportok 30,605.663 frt és a nem garantizált csoportok 4,276.357 frtnyi vagyonából összesen 51.682.090 forintból állanak; ha még az 1,000.000 forintnyi részvénytőkét, valamint a 2.983.741 frtnyi nyereségtartalékot hozzávesszük, úgy az összes alapok 55,665.832 frtot tesznek ki. A társaság összvagyonra 58,824.109 frt. A tőkebefektetés a törvényes intézkedések szerint történik és bécsi és budapesti ingatlanokból, jelzálogokból és értékpapirokból áll. A részvényesek közt kamatok és osztalék fejében 200,000 forintot osztanak szét; a nyereségrészesüléssel biztosítottak osztalék-alapját az 1896. évi osztalékból 100.000 forinttal gyarapítják; a rendkívüli tartalékokat 240.000 forinttal emelik. 1896. évben a nyereségrészesüléssel biztosítottak, valamint a kölcsönös túlélésre biztosítottaknak mint nyereség 331.581 frt fizetett.

A magyar általános köszönbánya részvénytársulat tegnapelőtt tartotta meg évi rendes közgyűlést. A királdi *Herz Zsigmond* vezérigazgató által fölolvastott igazgatósági jelentésből kitetszik a vállalat folytonos terjeszkedése és fejlődése, melyet legjobban bizonyít az, hogy a részvénytársaság a lefolyt évben a királdi és sajózentpéteri bányáiban 3,578.197 métermázsza szenet, vagyis a tavalyi termelt mennyiségnél 996,197 métermázsával többet termelt. A társaság által termelt szén iránt a kereslet és ennek következtében a szén

értékesítése nagyon kielégítő volt. A királdi bányák berendezése a lefolyt évben 11 munkásházzal, egy lejt-aknával és egy teljesen felszerelt gép- és kazánházzal, valamint egy sodronypályával szaporodott; a sajózentpéteri bányában pedig 20 munkásház, egy új gépház, élelmiszertár, fölolvasház épült és az egész telepen berendeztetett a villamos világítás. A tatai telepeken a földtárási munkálatok kitűnő sikerre vezettek. A szakértők által adott vélemények minden irányban beigazolták, mert az eszközölt mélyfúrások minden kétséget kizárólag bizonyították, hogy ez a szénmedence több mint ezer millió métermázsza kitűnő szenet rejt magában. A szén minőségét a sok oldalról tett kísérletek nyomán kitűnőnek találták, úgy hogy alapos remény van arra, hogy nemcsak a belföldi értékesítés lesz élénk, hanem az Ausztriába irányuló kivitel is nagy mértékben kultiválható. A rendes vágányú, öt kilom. hosszú vasuti vonal még e hónap folyamán megnyílik és a még foganatban levő építkezések és berendezési munkálatok befejezése után meg fog kezdődni a rendes üzem. A szállítások már folyamatban vannak. A társulati mérleg 65,576 frt 41 kr. leírások és 10,000 frt adótartalék levonása után 202,193 frt 52 kr tiszta nyereséggel záródik; ebből 28,323 frt 48 krt az általános tartalékalaphoz, 10,658 frt 49 krt a külön tartalékalaphoz csatol a társulat és a jutalékok után fennmaradó 140,382 frt 59 krból részvényenkint 8 frt = 8%, összesen 128,000 frt osztalékot fog fizetni, a maradék 12,382 frt 59 kr új számlára vitetik elő. A közgyűlés a jelentést nagy tetszéssel és egyhangulag tudomásul vette, a nyereség-felosztásra vonatkozó javaslatokat elfogadta és a fölmentvényt megadta.

HETI POSTA.

Debreczen. frknd. »Sie dieux n'existait pas...» stb. Ennek az idézetnek szövszerinti fordítását mindenki tudja s hihetőleg az is, aki cizálta. Nem is az idézet fordítását adja az író, hanem egy teljesen önálló axiómát, amely új is, talál is. Remélem, ebbe belemagyuszik.

B. Hunyad. Addig is, amíg irhatunk, köszönet az apróságért és boldog ünnepeket!

A jó öreg. Tudunkkal Szász Károly már lefordította és kétségkívül nagyobb rutininnal.

Budapest. Miért? Szépen indul, de a vég — a vég! Hátha tudna rajta javítani!

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **KISS JÓZSEF.**

Főmunkatárs: **KÓBOR TAMÁS.**

Selyem-damasztok 65 krtól 14 frt 65 krig méterenként

— valamint fekete, fehér, színes Henneberg-selyem 45 krtól 14 frt 65 krig méterenként sima, csikos; koczkázott, mintázott, damaszt s. a. t. (mintegy 140 különböző minőség, 2000 szín és mintázatban s. a. t.) a megrendelt árukat postabér és vámmentesen, házhoz szállítva, valamint mintákat postafordultával küldik **Henneberg G.** (cs. és kir. udvari szállító) **selyemgyárai Zürichben.** Svájcba címzett levelekre 10 kros, levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. 5

GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN-FÉLE

COGNAC

MINDENÜTT KAPHATÓ.

MEGNYILOTT!

Feszty-társaság körkép palotájában városliget
„Krisztus a keresztfán és Jeruzsálem“

óriási körkép.

Látható reggeli 9 órától esti 9 óráig, este villanyvilágításnál.

Belépő díj 50 kr.

Gyermekjegy és katonajegy örmestertől lefelé 30 kr.

A Magyar Folyam- és Tengerhajózási részv.-társ.

A Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság a Budapest—Visegrád és Nagy-Maros közötti helyi járatokat f. évi április 17-től kezdve a következő menetrend szerint indítja meg:

Lefelé	Állomások	Felfelé
nd. 533 reg.	Nagy-Maros	érk. 645
» 540 »	Visegrád	ind. 635
» 600 »	Duna-Bogdány	» 610
» 620 »	Tahi	» 540
» 630 »	Tótfalu	» 530
» 640 »	Leányfalu	» 515
» 700 »	Szent-Endre	» 445
» 800 »	Ó-Buda*	» 325
» 810 »	Buda (Bomba-tér*)	» 310
k. 815 »	Budapest (balpart)	» 300

* A Bombatérre valamint Ó-Budán a gőzös a Duna-hajózási társaság állomásán köt ki. A pesti oldalon a hajó-más az Eötvös-téren van.

Az első menet felfelé f. hó 17-én, lefelé pedig f. hó 18-án. Ezen járatok később Dömösig fognak kiterjeszteni.

LIPIK JÓDFÜRDŐ SZLAVÓNIABAN.

Ső díjakkal kitüntetve: Budapest 1885. és 1896. London 1892. Bécs 1894. Róma 1894.

ututi állomások: Pakratz-Lipik (déli vasut), menettérti jegyek 33% árengedménnyel és Okucsán (m. á. v.) zónatarifa.

Egyetlen jódos alkalikus hőforrás a kontinensen. Állandó hőmérséklet 64 C. Hegyek által védett égjai.

A lipiki hévíz nagymennyiségű natrontartalmánál (magyar is), valamint magas hőfoka és jódos összetételénél fogva ivó-fürdő-kúra gyanánt a legjobb sikerrel használják a test nyak-tyáinak mindennemű hurutos bántalmainál (gyomor-, bél-, gége-ut stb.), csúszos és köszvényes bajoknál e forrás első helyen áll európai források között, ugyszintén mirigy- és vérbajoknál, gör-ykórnaál, izzadmányoknál stb. is. Mint hivatalos fürdőorvos Dr. rschalko Tamás működik.

Legnagyobb fényvel és pompával berendezett és szinpaddal tott gyógyterem, új étterem és kávéházi helyiségek, nagy új igrszállodák. Villamos világítás. Igen kiterjedt árnyékos park. npás és nagy fedett sétány bazárhelyiségekkel, a legnagyobb ussall és kényelemmel berendezett porcellán, márvány és izzasztó dők, terjedelmes fürdőmedenczék (Tepidarium).

Jódviz szétküldés

idig, friss töltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyarorszá-t: Édeskúty L. Budapest; Ausztriában: Ungár S. Bécs, Jaso-gottgasse 4., Mattoni Henrik Bécs, Tuchlauben, valamint minden yobb droguistánál. — Bármily felvilágosítással készséggel szolgál a lipiki fürdőigazgatóság.

New-York

életbiztosító társaság.

apittatott 1845-ben, tisztán kölcsönösségen alapszik,

len utánfizetési kötelezettség kizárásával. Miután részvényesei senek az összes tőke és nyereségek a biztosítottak tulajdo-nát képezik.

Kivonat az 1895. évi zárszámadásból:

rák összege	tk. 905,859,490
bevétele	» 196,276,666
-ben a biztosítottaknak kifizetett	» 87,032,479
-ben kötött új üzletek összege	» 669,730,116
sleg	» 124,580,448

s másik kölcsönös biztosító társaság a világon, mely óriási fölösleg fölött rendelkeznek. Fennállása óta -York biztosítottjainak kifizetett 1,074.013.592 frankot. A -York a művelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

Referenciák Magyarországon:

gyar általános hitelbank, a magyar kereskedelmi bank.

Közelebbi felvilágosításokat ad:

A NEW-YORK

letbiztosító társaság magyarországi igazgatósága

Erzsébet-körut 9—11. New-York palota.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG.

A legnagyobb és leggazdagabb biztosító-társaság a világon.

Tisztán kölcsönös.

* * *

Részvényesei nincsenek.

Utánfizetési kötelezettség nélkül.

Az összes nyereség a biztosítottakra esik.

Legszabadelvűbb biztosítási feltételek.

Megtámadhatlan és érvénytelenné nem válható kötvények.

Az 1896. évi zárszámadás főadatai:

Biztosítási állomány	4.756 millió frankon felül
Összes vagyon	1.216 » » »
Bevételek	257 » » »
Nyereség-tartalék (teljesen tehermentes)	154 » » »

Díjtáblázatokkal és bővebb felvilágosításokkal készségesen szolgál a

Magyarországi Vezérigazgatóság

Budapest, IV., Károly-körut 26. sz.

M. kir. államvasutak.

A m. kir. államvasutak igazgatósága figyelemzeti az utazó közönséget, hogy a városi menetjegyiroda (Hungária szálloda) az ösz-szes bel- és külföldi je-gyekkel el van látva és ennél fogva ajánlja, hogy jegyeiket, tekintettel a hus-véti ünnepek alkalmával a személypénztáraknál mu-tatkozó nagy tolongás el-kerülése czéljából, a fenti irodában már előre meg-váltásák, valamint a pod-gyázt is ott adják fel.

Budapest, 1897. április hó 3-án.

Az igazgatóság.

ERDÉLYI

cs. és kir. udvari fényképész

tudatja, hogy

Kossuth Lajos- és Ujvilág-utca sarkán levő

UJ MŰTERMÉT megnyitotta.

Bejárat: Ujvilág-utca 2. sz.

TELEFON.

LIFT.

Fiók-műterem: V., Erzsébet-tér 18.

A magyar kir. államvasutak.

A termes gőzhajók nyári menetrendje Fiume-Velencze és Fiume-Ancona között.

Fiume és Velencze között az elegant »Dániel Ernő«, Fiume Ancona között pedig a legnagyobb kényelemmel berendezett »Villám« nevű gőrhajó közlekedik.

Ezen gőzhajók az I. helyen kívül még külön lukszus-osztályllyal is birnak, melyek külön teremmel, kitűnő ágyakat tartalmazó kabinetekkel, dohányzó teremmel, villamos világítással és gőzfűtéssel vannak ellátva. A »Villám« nevű gőzhajó a termen kívül még egy kisebb, 5 háló-hellyel ellátott családi teremmel (salon privé) is bir, mely külön megrendelhető.

Ezen termeshajók menetrendje április hó 1-től október 31-éig a következő:

Fiuméből indul Velenczébe minden szombaton és kedden 8 órakor este, csatlakozásban a Budapestről este 7 óra 40 perckor érkező gyorsvonattal; érkezés Velenczébe másnap reggel 7 órakor.

Velenczéből indul Fiuméba minden hétfőn és csütörtökön este 8 órakor a szt. Márk-térőről, érkezik Fiuméba másnap reggel 7 órakor, csatlakozásban a 7 óra 25 perckor reggel induló gyorsvonathoz.

Fiuméből indul Anconába minden hétfőn és csütörtökön este 8 órakor, érkezés Anconába másnap reggel 6 órakor, csatlakozásban a reggel 7 órakor Rómába induló gyorsvonathoz.

Anconából indul Fiuméba minden szerdán és szombaton este 9 órakor, csatlakozásban a római, nápolyi és bolognai gyorsvonatokkal; érkezés Fiuméba másnap reggel 7 órakor, csatlako-zásban a budapesti nappali gyorsvonathoz.

A tengeren való hajóátkelés 10 órát vesz igénybe.

Budapest-Fiume között gyorsvonaton, onnan Anconáig vagy Velenczéig gőzhajón együtt fizetendő: a gyorsvonat I. osztályáért és a gőzhajón a lukszus-osztályért ágygyal együtt 20 frt; a gyorsvonat I. osztályáért és a gőzhajón az I. helyért ágygyal együtt 18 frt. Csak a gőzhajón a lukszus osztályban ágygyal együtt 8 frt; csak a gőzhajón az I. helyen ágygyal együtt 6 frt.

A fentebbi utirányon át közvetlen menetjegyek adatnak ki következő áron a gyors-vonaton: Budapest—Fiume között I. oszt. 12 frt, II. oszt. 8 frt.

	I. o. frk.	II. o. frk.	III. o. frk.
Budapest—Firence	72'60	53'25	30'05
» Genua	87'95	64'10	36'10
» Milanó	69'10	50'85	28'65
» Turin	87'75	63'95	36'30
» Nápoly	98'95	71'70	40'85
» Róma	72'85	53'45	30'20

Ezen jegyeken kívül Budapestről Bari, Battaglia, Bologna, Livorno, Padua, Pisa, Verona állo-másokra is adatnak ki közvetlen menetjegyek. Bővebb értesítés nyerhető a magy. kir. államvasutak városi menetjegy-irodáiban, a Cook-féle utazási irodában és a Schenker-féle bécsi utazási irodában.

Az igazgatóság.

Legnagyobb

DIVATÁRUHÁZ BÉCSBEN

VI., Mariahilferstrasse 81—83. (pincze, földszint, félemelet és első emelet.)

 a **LESSNER D.** czég.

Legdivatosabb, legjobb gyapjuszövetek	35 krtól — 95 krig.
Különleges tiszta gyapjuszövetek	1 frttól — 5 frt 60 »
Francia és schweiczi selyemszövetek	60 krtól — 4 frt 20 »
Legujabb, remek mosószövetek	26 » — 85 »

Raktáron vannak minden elképzelhető, a divatáru szakmába vágó szövetárak meglepő és versenynélküli nagy választékban.

FIGYELEMRE MÉLTÓ

VÁLASZTÉK ÉS ÁRAK.

Vidéki vevőinknek mintagyűjteményeket, illusztrált és a legfrisebb újdonságokat tartalmazó árjegyzékeket kívánatra ingyen és bérmentesen küldjük.

Fontos! A minta-megrendeléseknél kívánatos az óhajtott kelme árának és minőségének lehető pontos megjelölése, hogy a megrendelni szándékoló árúemekből mentől gazdagabb választékot bocsáthassunk a megrendelő rendelkezésére. **Fontos!**